

246439

21

EGO
BODNÁR ILUS

DANTE KIADÁS

ego:

BODNÁR ILUS
PÁLYAVÁLASZTÁSA

Az ő apja nem tréfált...

M. irod. O. 17439.

663528

BODNÁR ILUS PÁLYAVÁLASZTÁSA

FIATAL LEÁNYOKNAK ÍRTA

e g o

KÉPEKKEL

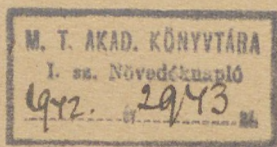
MTA
KIK

DANTE KÖNYVKIADÓ, BUDAPEST

246439

Copyright 1942 by Dante Könyvkiadó, Budapest.

Felelős kiadó: Szalai Sándor

Krakauer-nyomda. V., Csáky-u. 32. F. v. Várnai

Harmincegyedikén délben türelmetlenül várta haza Bodnár Ilus az édesapját. Nagy nap a harmincadika vagy a harmincegyediké a hivatalnokcsaládok életében! Akkor hozza haza a családfő a pénzt, — akkor mondja meg a felesége, mit kell ebben a hónapban *okvetlenül* megvennie.

Ilus már megdolgozta édesanyját: cipő kell neki. Egy pár *tisztességes félcipő*. Igaz, erős még a talpa a barnának, — de istenem, azt még a tavasszal kapta, valami alkalmi vétel volt, az orra is olyan esetlen amerikai formájú; pedig a leányok az osztályában már egy év óta *csak* francia orrut viselnek. No jó, hiszen ő elhordja ezt is, neki — Ilusnak — van belátása, tudja ő, hogy neki sohasem lesz olyan jó dolga, olyan szép holmija, mint a többi leánynak az osztályában; de azért ő se lehet az utolsó, egyszer már ő is kaphat valami szépet, a télikabátja ugy is elég ósdi, átalakított, még a galérját se lehet felgombolni, azt a vacak régi shawl kell a nyaka köré csavarni...

Szóval: e szép és kellemes módorban addig duruzsolt Ilus az ő szelíd, finom, korán megtört mamája fülébe, amig szegény bele nem egyezett abba, hogy harmincegyedikén megveszi a cipőt.

Amikor ezt elvben elhatározták, felvetődött a második kérdés: milyen legyen a cipő?

És e pontnál megint győzelmet aratott Ilus ékesszólása, mely éppen csak a fizikaórán szokta cserbehagyni.

Igaz, hogy őszre tél következik és akkor jobb a magas cipő, — de ha aztán meghívják az embert a barátnői és uzsonna után táncol a társaság: mennyivel szebb a félcipő, pláne a kivágott cipő, hát még a kivágott lakkcipő!

Óh, megbeszélte ő már ezt a dolgot alaposan a barátnőivel! A tízpercben is, az iskolából hazatérve is megállapították, hogy a ruha: az semmi. Azt százszor is átalakíthatják, nem árt neki; valami kis divatos „pubigallérral“ élénkítve, megint helyes, friss, jól illik az ember kisleányos frizurájához, nagyleányos beszédéhez. A kalap se fontos. Vesz magának az ember egy jóformájú sapkát, ha nem lehet máskép. Manapság *csak* a cipő számít.

Ehhez képest minden cipőüzlet előtt megálltak a leányok és gyönyörködtek a tüköruvegállványon is fénylő áruban:

— Nézd, az a barna betétes milyen elegáns!

— Inkább azt a kivágott lakkot nézd, milyen cukros azzal a három pánttal!

— A pánt nekem nem tetszik. Ha kivágott, akkor legyen egészen kivágott. Az a kis lapossarkú barna például ingyen se kellene nekem . . .

— No, ingyen talán mégis elfogadnád. Máté Lilinek is van olyan . . .

— Lilinek? Az nem csoda. Lilinek már ötféle cipőt láttam a lábán, amióta iskolába járunk. Lili, az boldog.

— Lili, az boldog! — és felsóhajtott mind a három leány . . .

Jobb ügyszó méltó buzgalommal vették sorra és vitatták meg az összes cipők formáját, szépségét, — míg az alatt édesanyjuk talán agyonfáradt odahaza a háztartási munkában és édesapjukat majd lenyomták a hivatásával járó gondok, számítások . . .

No de ne prédikáljunk, mert az ilyesmit unal-

mas elolvasni. Szóval, csak azt akaríam bebizonyfítani, hogy Bodnár Ilus alapos ismerője volt a mai cipőkérdésnek és teljesen felkészülten várta haza édesapját hivatalából.

Végre hazaérkezett a váravárt családfő. Amikor leült az asztalhoz, elkeseredetten tette oda felesége tányérja mellé a fizetését tartalmazó borítékot.

— Nézd meg, fiam. Végre megkaptuk a váravárt javítást. Százezer korona. Szó sincs róla, hogy kifordíthatjuk a télikabátomat. Ez a százezer korona többlet nem födi a drágulási többletet. Jancsi cipőjét megtalpaltatjuk és neked, szívem, veszünk egy jó meleg kötött kabátot — és pont. A többit megesszük, elvilágítjuk.

— Nem, nem édes fiam, kabátot nem veszünk. Találtam a régi holmi közt egy nagy kendőt, szegény jó anyámé volt, eddig megőriztem így; de félek, hogy molyos lesz — inkább felszabom magamnak házi kabátra, horgolok a szélére valami színes csipkét, jó lesz az nekem. Hanem, édes uram, nem is merek szólni neked, — Ilusnak kellene egy pár cipő...

— Ilusnak? De hiszen úgy emlékszem, ő kapott cipőt legutoljára; megállj csak, mindjárt meg nézem a jegyzőkönyvemben.

— Nem, ne nézd meg, édes fiam, csakugyan neki vettük az utolsó cipőt, még megvan, jó lesz mindennapra egész télen, — dehát egy ilyen fiatal leánynak kell ám még egy jobb cipő is. Most mindenki csak ezzel törődik, — így szólt férjéhez Bodnárné, szelíd, kérő hangján.

Ilus ott toporzékolt a helyén, de szólni nem mert egy szót se. Arra gondolt, hogy ő a világ legszerencsétlenebb teremtése. Ilyenkor a legszívesebben szegre akasztotta volna gimnáziumi tanulmányait, — melyekhez egyébként görcsösen ragaszko-

dött — elhatározta, hogy sűrűsösen megtanulja a gyors- és gépírást, hamarosan állást vállal, akkor lesz elég saját pénze . . .

De a szülőknek olyan a természetük, hogy nem várják meg, míg kedves kis gyerekeik maguk keresik meg mindazt, amit szemük, szájuk megkíván. Hanem mennél inkább nehezükre esik, annál biztosabban elégítik ki csemetéik vágyait. A jólelkű, okos, finom mosolyú Bodnár Mihály is csak rövid ideig elmélkedett magában a mai fiatalok „kultur“-igényeiről, — ő bizony mindig csak szellemi élvezetekért rajongott, ruházatával igen keveset törődött, — aztán felesége meleg, lemondó anyai szívét csodálta, aztán Iluskájuk nagyon is életrevaló, „egészséges“ önzéséről gondolt valamit, — és végül beleegyezett a cipővételbe. De nagyon elkésértette Ilust, amikor beírta jegyzőkönyvébe, hogy melyik év, melyik hónap hányadik napján adott át feleségének százezer koronát az ő cipőjére . . . Óh, az a jegyzőkönyv, mely elárulja, hogy a család pénzből mily sokat adnak az egyetlen leány felöltöztetésére . . .

No aztán elment Bodnárné a leányával, — természetesen még aznap, harmincegyedikén — mert hátha elsején megdrágulnak az árúcikkek. Nem mentek az ő megszokott, régi boltjukba, ahol Bodnárné édesanyja vásárolta valamikor gyerekei fűzőscipőit négy és öt forintokért, hanem egy új, fényes, divatos üzletbe mentek, ahol három segéd úr rohant feléjük és tudakolta „parancsaikat“. Ilus beszélt, ő rendelkezett, válogatott, — édes anyja kábultan hallgatta, a bársonykereveten ülve, bíráló megjegyzéseit.

— Ez, kérem, nem eléggé francia! Ez jó lakk, de nem sikkés, így oldalt nézve! Jaj, ez lecsúszik a lábamról! Nem, kérem, ennek túlalacsony a sarka!

Bodnárné már szégyelte magát a segéd előtt, aki mindig újabb meg újabb skatulyatornyot állított Ilus elé. Mondott is egy pár mentegetődző szót, mire szomorúan jegyezte meg a fiatal ember:

— Mi már megszoktuk ezt, nagyságos asszony. Az egészen fiatal hölgyek mind ily sokat válogatnak...

És magában azt gondolta: „Mert maguk se tudják, mit akarnak.“

Ilus pedig azalatt a tükör előtt forgatta kifelé-befelé a lábát.

Végre megtalálta, amit keresett. Jó anyjának még tízezer koronát kellett hozzáadnia az apai százezerhez. A háztartásában kell ezt majd valahogy pótolnia.

Annyira összetörte őt a mai élet sok-sok gondja, hogy fiatal, erős, egészséges, önző Iluskája könnyen legyőzte nevelő hajlamait. Azt gondolta magában: hátha neki van igaza? Hátha könnyebben bírja az életküzdelmet — lakkcipőben?

Pedig nem volt igaza...

Otthon aztán megkérdezte az édesapja:

— No, legalább jó cipőt vettetek?

Mire Ilus válaszolt Bodnárné helyett:

— Jót, édesapám.

Az iskolában másnap odasúgta legjobb barát-nőjének:

— Megkaptam a cipőt.

— Fél?

— Fél. Kivágott.

— Lakk?

— Lakk.

A dobogón ülő tanárnő épp Mária Teréziáról beszélt.

Pár nap múlva kivonult az iskola az Urániába. Ezt az alkalmat használta fel Ilus arra, hogy az

osztálynak bemutassa új cipőjét. Izgatottan öltözött, ügyesen siklott ki a lakásból, anélkül, hogy szülei — akiknek igazán más gondjuk volt — észrevették volna leányuk káprázatos eleganciáját.

Olyan fölemelő érzéssel lépett be az osztályába Bodnár Ilus, mint talán a diákverseny győztese tanáraik elébe. És jószemű barátnői hamarosan észre is vették öntudatos, méltóságteljes fellépésének okát.

— Nézd, Bodnár Ilusnak új cipője van!

— Nahát! Magassarkú lakk!

Ilus nagyon élvezte cipője sikerét. Többet ért ez minden tiszta jelesnél, záróünnepélyen való kitüntetésnél! Azt nem irigyli okos leány, — de az ilyen cipőt: mindenki!

Amikor azonban párba álltak, Máté Lili, az osztály legszebben öltözött leánya állt Ilus mögé és elég hangosan, hogy ő is meghallja, így szólt barát-nőjéhez:

— Sohasem viselnék lakkcipőt utcára, pláne magassarkút: a világért sem. Az direkt alkalmi cipő. Utcán igazán nem finom viselet.

Talán ha tudta volna a szőke, hosszúhajú angol Máté Lili, milyen fájdalmat okoz ezzel a pár szóval szegény kis Bodnár Ilusnak: nem vágta volna őket annyi rosszindulattal bele a hátába. Elrontotta az örömét, tönkretette elégtételét, bolond boldogságát.

Amit jó anyja szavai, tapasztalt emberek okos szavai, kitűnő könyvek tanulsága el nem értek volna nála sohasem: azt megcsinálta „előkeiőnek“ elismert társnőjének megvető bírálata. Égett a cipő Ilus lábán. Gyűlölte. Elhatározta, hogy ezután csak a barnát viseli, ezt elteszi „alkalmakra“. De mi csoda rendkívüli alkalmak szerepelnek az ő életében? És hátha kinövi jövő évig...

Lehajtotta fejét, ment szép sorban társnői között az Urániába. És az úton talán hasznos leckét adott egész bolond, bohó kislány-gondolkodásának az a buta kis divatcipő, a lakk.

* * *

Ilusnak tehát volt már lakkcipője. Azonban mit ér a legszebb lakkcipő, ha az embernek nincs hozzávaló tisztességes harisnyája... Szegény Ilus! Ő még mindig „patent“ harisnyát viselt, békebelit, tulságosan jó minőségűt, — kis gyerekeknek való, egy síma — egy fordított szemből kötöttet... Hissen iskolába még csak jó volt, de látogatóba, vasárnapi sétára lehetetlen összeállítás volt a lakkcipő meg ez a harisnya. Ezt persze az öregek meg nem értik; de tudom, hogy Ilus kortársai vele éreznek.

Végre kedves, fiatal nagynénje — édes anyja öccsének a felesége — megszánta és adott neki a magáéból egy pár finom, átlátszó fátyolharisnyát. Ilus majd megette örömében ezt a drága, édes, bájos Ella „nénit“; hiába, csak a fiataloknak van szívük, azok sajnálják meg embertársukat, ha úgy szenved, mint Ilus. Mert Ilusnak az ilyen ruha- és cipőügyek ezerszer jobban fájtak, mint a keservesen súlyos mai élet egyéb megaláztatásai.

Talán mondanom sem kell, annyira magától értetődő, hogy Ilus nem tartogatta fátyolharisnyáját szekrényében, hanem bizony az osztályának is megmutatta; tornaórás napokon abban parádézott. És ennek a harisnyának nem volt belátása, elszakadt, talán még hamarabb, mint egy másik; és Ilus azután könnyes szemmel foltozgatta, stoppolgatta...

Egyszerre csak beállított Ilus öreg nagynénje,

a ki keresztmamája is volt, egy pár harisnyával. Sugárzó arccal szedte ki ősdi, óriási tarsolyából a csomagját.

— No, mit hoztam, Ilus? Harisnyát hoztam, Ilus! Olyat, hogy megirigyel érte minden mai fruska. Ebben ugyan meg nem fázik a lábad. Nézd csak, kedves. Magam kötöttem, a legjobb anyagból! És megmutatta a hosszú, puha, finomfogású szürke gyapjúharisnyát.

Ilus — mérgében — elnevette magát.

— Csak nem hiszi, keresztanyám, hogy ilyen harisnyát a lábamra húzok! Csak nem nevettetem ki magam. Ma, a mikor mindenki fátyolharisnyában jár...

— Télen is, te szerencsétlen?

— Télen is. Oh, mi már nem vagyunk olyan kényesek, mint az öregek. Ha én ilyen harisnyában járnék iskolába, tessék elhinni, hogy egyetlen barátnőm se jönne velem végig az utcán. Még szóba sem állnának velem.

— No akkor velem se állj többé szóba, te kis divatmajom, te! Ha a józan eszed meg nem tanított arra, hogy télen melegen kell öltözködni, ha az ember teheti, — akkor tehetsz miattam, a mit akarsz. De azt megmondom: tőlem sem kapsz többé semmit.

Bodnárné kétségbeesve békítette a jó öreg Ilona nénit, — kérte, hogy adja neki a harisnyát, majd ő becsben tartja, viseli, de — hiába. Az öreg asszony mélységesen megbántva öltözködött és ment el tőlük.

A családi szemrehányásokra Ilus csak azt válaszolta, hogy ő nem tehet róla, tőle ne kívánja senki, hogy miatta nevetségessé váljék.

Az első hideg napon azonban három leány is

gyapjúharisnyában jelent meg az osztályban. Lát-
szott rajtuk, hogy direkt hencegnek vele, egyre
nyújtogatták a lábukat, hogy mindenki meglássa.
Mánda Lili Svájcból kapta az övét — még hozzá:
fehér volt, — a második: Berlinből, a harmadik:
Bécsből. A berlini stucniszerű volt és csíkos széle
a cipőre hajlott vissza.

Ilus csaknem sírt dühében és elhatározta,
hogy sohasem utasítja vissza ezután keresztanyja
ősdí ajándékait: hátha egy hét múlva megint diva-
tosakká válnak. Csakhogy erre nem igen volt al-
kalma, mert nem kapott tőle semmit, hosszú-hosz-
szú ideig.

* * *

Ilus várva-várt arra a bizonyos „alkalomra“,
melyen végre szép frizurával, átalakított friss ru-
hájában, lakkcipősen és fátyolharisnyásan mehes-
sen társaságba.

Ez az alkalom végre bekövetkezett: osztály-
társa, Német Vera meghívta egy olyan vasárnap
délutánra, melyen esetleg este tízig marad együtt a
társaság.

Nagyon izgatott volt már egész héten. Fiúk is
lesznek Veránál, a kinek egyik bátyja orvosnöven-
dék, a másik meg nyolcadik gimnázista és ők elhív-
ják barátaikat. Most, most fog csak felragyogni
dicsőségesen a lakkcipő napja . . .

Német Vera édes apja nem volt köztisztviselő
és lakásuk impozáns nagyságával, sok-sok villany-
körte fényében méltó keretül szolgált az Ilus által
várt mulatságnak. Eleinte csak a leányok gyüle-
keztek, beszélgettek, nézegették egymást, végül
uzsonna előtt a fiúk is bejöttek és mindjárt kedé-
lyesebb lett a dolog.

Voltak közöttük határozottan jó megjelenésű

fiatalemberek is, a kik nagyon ügyesen hajoltak meg a leányok előtt, rögtön gorombáskodtak velük, vagy a legújabb táncokról beszélgettek.

Ilusnak azonban „pech“-je volt. Nagyon félszeg modorú, hosszú, sovány ifjú ült melléje, — a ki elmondta, hogy az idősebb Német-fiú barátja még a gimnázium óta és most hozzá jött fel látogatóba; nem tudta, hogy ilyen nagy társaság lesz náluk.

— Mert különben rendesebben kötötted volna meg a nyakkendődet és talán a hiányzó fogaidat is megcsináltattad volna, — gondolta dühösen Ilus, de azért udvariasan megkérdezte:

— Ön is orvosnövendék?

— Nem, kérem, tanárjelölt vagyok. Matematikus.

— Látszik, — szólt dühösen Ilus, a ki kiskora óta gyűlölt mindenféle számtant.

És még az uzsonnánál is melléje ült ez a lehetetlen alak. Úgy iparkodott valami olyan beszéd-tárgyat találni, mely megnyeri szomszédnője tetszését! Beszélt könyvekről, a természet szépségéről, a Nemzeti Színház Shakespeare-előadásairól: hiába, Ilust sokkal jobban érdekelte a szembenülők élénk eszmecseréje az új tánc új figuráiról. Ez a félszeg, jóindulatú fiú nagyon untatta és direkt megaláztatást látott társaságában.

Haragudott Verára, a kinek gondoskodnia kellett volna arról, hogy neki „rendes“ szomszédja legyen az uzsonnánál. Persze, bizonyára azt gondolta, hogy olyan egyszerű, igénytelen leánynak, mint ő: jó lesz akárki.

Mérgében alig élvezte kellőképpen a tejszínhabos tortát . . .

Már az uzsonna vége felé jártak, a mikor nyílt a szomszéd úriszoba ajtaja és Vera szülei egy kövér,

idősebb bácsit vezettek be a fiatalokhoz. A Németfiúk nagy tisztelettel ugrottak fel helyükről, példájukat követték a többiek is, — de az öreg bácsi leintette őket.

— Jó estét kívánok, kérem, ne zavartassák magukat, — én csak fiatal barátomat, Mihály Gábort akarom üdvözölni; hallom, hogy itt van, — és legtehetségesebb tanítványommal kezet kell szorítanom.

És ezzel már oda is jött — Ilus szomszédjához és melegen megrázta a kezét.

— Hallottam egyik kollégámtól, hogy önt meghívták Angliába, — gratulálok, édes fiam, maga sokra viszi. Német cikkét olvastam, nagyon örültem neki, — csak tovább, ilyen tehetségesen, ilyen bátran, — hozzon dicsőséget öreg tanítójára! Szeretnék beszélgetni magával, de nem zavarom, nem rabolom el kedves fiatal szomszédnőjétől: jöjjön át hozzám Budára egyik délután, örül majd a feleségem is . . . Híres ember már most is a gavallérja, kis kisasszony, úgy becsülje meg, ajánlom!

Az egész asztal Ilusék felé nézett, a félszeg fiatalember elpirult a füle tövéig, — Ilusnak megsúgták, hogy az öreg bácsi a tudományegyetem híres tanárja és ő most már nem látott megszégyenítést abban, hogy pont ezt a „lehetetlen“ fickót ültették melléje, vagyis engedték, hogy melléje üljön. Legbájosabb mosolyával fordult szomszédja felé, de ez egyszer elkésett: a leányok otthagyták a többi fiút és Verával, Mándi Lilivel élükön, az angol meghívásról kérdezősködtek a nagyon szerényen, mosolyogva válaszoló fiatalembernél. Aztán Vera bátyja fogta karon barátját és vitte be, a felnőttekhez. Ezután mulathatott a fess, jó táncos gimnázistákkal Ilus. Mulatott is, — de azért most már szívesebben beszélgetett volna azzal a kedves, jóindu-

latú fiatalemberrel, a ki nem gorombáskodott olyan szellemesen, mint a többiek, és a kinek ő olyan durcásan, gőgösen válaszolt.

* * *

Bodnár Ilus, nagyigényű barátnőnk, odaát volt Budán a nénikéjénél és unokatestvérével, Ács Teklával jött vissza Pestre. A Széna-térnél szálltak fel a villamosra és olyan jó kedvük volt, hogy arról fel-tétlenül értesülnie kellett mindenkinek abban a koc-siban.

Tekla a kereskedelmibe járt és olyan kitünően jellemezte társnőit, tanárnőit, azok ruháját, frizu-ráját, hogy Ilus természetesen még gúnyosabban, még élesebben boncolgatta az ő embereit.

A körülöttük ülők meggyőződhetnek arról, hogy a két fiatal leány igazán nagyon fölényes, na-gyon éles kritikájú ember és bizonyára sokkal oko-sabb kortársainál.

A Krisztina-téren sokan szálltak fel a villa-mosra és a velük szemben levő üres helyre egy idő-sebb hölgy ült. No, csak ez a néni kellett a jókedvű leányoknak!

Hiszen szó sincs róla, öltözete nem volt divatos-nak nevezhető. Teljesen testhez álló rövid kabátkát viselt, bő harangszoknya fölött. Nyakában rojtos-szélű puha selyemkendő lógott és teljesen simára kefélt, őszbevegyült haján hajlított szélű, magas, keskenyformájú bársonykalap ült, melyről kis structoll kanyarodott le az arc felé és ott imbolygott ide-oda. Arcán ezer ránc szántott barázdát és csak jószágos mosolyú szája, szellemes tekintetű szeme mesélt fiatalabb éveiről.

Ilus és Tekla könyökükkel lökdösték egymást és nagyszerűen mulattak az öreg hölgy megjelené-

sén. Könyökével azonban még se fejezhet ki mindent az ember és azért a fiatal leányok — franciául beszélgettek egymással.

Mindjárt megállapíthatjuk, hogy francia tudásuk nem volt tökéletes, sőt... A nyelvtan legelemibb szabályai ellen vétettek. Az igeragozással, a melléknévi igenevekkel nagyon rossz lábon álltak. Kifejezéseik csöppet sem voltak franciásak, hű és néha direkt mulatságos fordításai voltak a magyar mondatoknak, — az ember megpukkadt a nevetésben, ha zagyva beszédüket hallotta.

De ők azért bátran és büszkén hangosan csevegtek, folyton az öreg asszony rovására és elkapottságukban nem látták meg a finom-finom mosolyt szája szögletében.

Végre, — a villamos már az Erzsébethídhöz közeledett, a leányok csipkedő jó kedve pedig egyre fokozódott, — végre megszólalt — az öreg hölgy. Gyönyörű, hibátlan franciasággal fordult a két leányhoz :

— Kedves kisasszonyok, engedjék meg, hogy figyelmeztessem önöket: öreg asszony, az nem „vieux femme“, ahogy önök mondják, hanem „vieille dame“. A magamfajta nőt, bármilyen ódivatú is a ruhája, minden francia „dame“-nak fogja szólítani. Még néhány más hibájukat is kijavíthatnám, de nem teszem, — az élet majd megtanítja önöket sok mindenre...

Azzal fejével biccentett, olyan utánozhatatlan bájjal és felsőbbiséggel, hogy Ilus és Tekla felugrottak és meghajoltak előtte. Azután visszaestek helyükre.

Nagy tapintatlanságaik idején utólag mindig eszükbe jutott a nevetséges ódivatú öreg asszony, aki olyan gyönyörűen beszélt franciául.

* * *

A Vigadó lépcsőjén estélyiruhás hölgyek és frakkos férfiak siettek fölfelé. A mai hangversenynek nagy híre, reklámja volt, és talán olyanok is akadtak hallgatói között, akiket nem a zene vonzott, a művészi gyönyörűség, hanem ép csak ott akartak lenni ők is a „főváros előkelőségei“ között. Az igazi zenebarátok a kisterembe szorultak, nekik nem volt pénzük drága jegyekre, estélyi ruhákra: élvezni azonban százszor inkább élveztek, mint azok, akik az első sorokban alig bírták az ásítást elfojtani.

Elfogultan, bizonytalanul lépkedett az emberek között Bodnár Ilus unokatestvérével, Teklával. Most délután kapták a jegyeket Ella nénjüktől, akinek vidéki rokonai érkeztek meg délben és így neki is, zenebarát férjének is le kellett mondania az esti hangversenyről. Odaadták a jegyeket Iluséknak. De Bodnár mama nagyon fáradt volt, különben is lefoglalták a másnap reggel kezdődő nagymosás előkészületei, — dehogyan akart öltözködni, elmenni hazulról. Pedig ő igazán szerette a nagy zenekari hangversenyeket és ráfért volna egy kis elszabadulás élete gondjaitól... Azonban ilyen az anyák természete: örült Bodnárné, hogy elküldhette Iluskáját és a hozzájuk véletlenül felruccant Teklát.

A két leány rögtön a ruhakérdést beszélte meg, aztán Tekla hazasietett Budára és félnyolckor a Vigadó ruhatárában találkoztak össze, lakkcipősen, világos nyári ruhájukban és mentek fölfelé a lépcsőn az alkalmi zenebarát kisasszonyok. Hiszen egy ideig mind a ketten tanultak zongorázni. Ilus anyja is, Teklái is azt szerette volna, ha a család régi zenei kulturája kivirágzik ebben a két leányban és — Jancsi, Ilus öccse, hegedülni tanult — a három gyermek muzsikálása, triója, kár-

pótolja majd valamennyiüket a szellemi művészi élvezetekért, amelyekről le kellett mondaniuk. De a józan apák hamarosan belátták, hogy kár a pénzért, időért : tehetségtelenek e téren az ő leánykái és az anyák nagy szomorúságára beszüntették a zongoratanulást. Jancsi azonban tovább járt a zenedébe ; ő igazán tehetséges volt.

Ilus és Tekla pedig tehetségtelenül is szívesen mentek el erre a hangversenyre. Örültek ők minden kiöltözködési alkalomnak, az ilyen szereplésnek elegáns emberek között... Lám, Ilus máris meglátta a lépcső túlsó oldalán Mándi Lilit és Lili — mily boldogság ! — nagyon kedvesen fogadta köszöntését. Óh, óh, milyen gyönyörű volt Lili, milyen boldog fiatal leány az, akit így öltöztetnek ! Képzeljék : fekete bársonyruha, övében nagy rózsaszínű selyemrózsa ! És a haja hosszú loknikban borul a vállára ! És a táskája batikolt bársony ! Igaz, hogy algebrát ő se tud, — de azért milyen szerencsés leány ez a Lili...

Tekla szintén ismerősre akadt. Német Karcsi, egy budai fiú, hajlongott előtte a tükörfolyosón. Kisült, hogy ő meg egy rokona kedvéért jött el, aki tagja a zenekarnak. Mert ő nem muzsikális, ő sportember szívvel-lélekkal és más őt nem érdekli; még első alapvizsgálója sem. Rögtön a leányokhoz csatlakozott és Ilus egy percig édesanyjára gondolt : vajjon tetszik ez majd neki, ha meghallja ? De aztán megnyugodott ; Német Karcsi Tekláék ismerőse. És különben is, „modern“ leányok nem törődnek az ilyen régimódi illemkérdésekkel.

Jó helyük volt, — végül ráakadtak, miután a jegyszedőket kikerülve, bejárták az egész termet. A hátulsó sorok egyikébe szolt a jegyük, — pedig Ilus titkos vágya az volt, hogy Mándi Lili mellé, elé, vagy a háta mögé kerüljenek. De Liliék ott

ültek egészen elől, — oh, oh, hogy is gondolhatta, hogy majd ő is ott ragyog a közelükben !

Német Karcsi leült melljük és mesélt nekik a legutóbbi mérkőzésről, barátai sikereiről, az ő „pech“-jéről és újabb terveiről ; beszélt a korcsolyabajnokságának „esélyeiről“, tavaszi teniszreményeiről. Szóval : rengeteg mondanivalója volt. Barátai közül egyik-másik nevét ismerték a leányok és érdeklődéssel hallgatták a szép szőke frizurájú ifjú szavait és nevetgéltek gúnyos megjegyzésein.

Egy őszhajú hölgy már jóideje járkált ott körülöttük, hol a jegyét nézte, hol a székek számozását. Végre megszólította Német Karcsit :

— Bocsánat, de azt hiszem, ön ül az én helyemen.

— Az meglehet ; bocsánat, — szólt Német Karcsi és ezzel felugorva, átadta helyét és — odaült Ilus mellé.

— Az én helyem tudniillik a túlsó oldalon van, de én maradok a maguk közelében, — súgta az ifjú Ilona fülébe, aztán hangosan tovább beszélgetett a leányokkal, akiknek „bátor“ viselkedése nagyon tetszett.

Jött azonban egy öreg úr és olyan szigorúan mutogatta jegyét az ifjúnak, hogy az be sem várva a felszólítást : felállt és a következő sorba, a leányok háta mögé ült. Véletlenül az a hely üres maradt, vagy mi, onnan nem zavarta el senki.

Megkezdődött a hangverseny. Eleinte érdekelte a leányokat a zenészek bevonulása, elhelyezkedése, — Német Karcsi megmutatta nekik az ő rokonát. Később, amikor már belefáradtak a figyelésbe, Karcsi elmondta ennek a rokonának az élet-történetét is. Azután a budai közös ismerősök ke-

rültek sorra ; nagyszerűen lehetett beszélgetni így, zenekari kíséret mellett.

A szomszédoknak azonban ez nem tetszett, különösen az az őszhajú hölgy, aki elsőnek zavarta el Német Karcsit a helyéről, nézett rájuk haragosan. De ők hárman nem zavartatták magukat. Karcsi végül is valami megjegyzést kockáztatott meg a „vén háрпиáról“ ; a leányok nevettek neki.

Aztán bevonult az énekkar és most az énekesnők ruháját, alakját bírálgatták a leányok. Olyan jókedvűek voltak, hogy nem törődtek a körülöttük ülők tekintetével ; bánták is ők, akármit gondoltak ezek a zenebolondok . . .

A szünetben aztán hangosan is kifakadtak az emberek ellenük, de a sportbajnok védőszárnyai alatt mosolyogva csevegtek tovább a leányok, mintha nem is róluk volna szó . . . Csak akkor hökkentek meg, amikor őszhajú szomszédnőjük-höz mély meghajlással közeledtek férfiak, fiatalok is és tisztelettel érdeklődtek a „művésznő“ véleménye iránt. A „vén hárpia“ valami nagyszerű biztonsággal válaszolgatott nekik, egyre többen gyülekeztek köréje . . . Egyszerre csak jó hangosan azt mondta :

— Az Adagio középső részét — tudják, azt a híres finom staccatot — alig hallottam, mert gyerekek ültek mellettem, akik egész idő alatt beszélgettek. Olyan haragos voltam emiatt, hogy nem tudtam belemélyedni a karmester felfogásába. Az ilyen éretlen csemetéket nem volna szabad ide beengedni, — jó szüleik másra is elköltethnék pénzüket, minthogy zenére taníttatják és hangversenyekre küldik reményteljes, botfűlű utódaikat . . .

A körülöttük ülők helyeslően bólogtattak fe-

jükkel, — a férfiak, nyilván zenekritikusok, szidták a hangversenyek mai közönségét, — Német Karcsi pedig dühösen súgta a leányok fülébe :

— Nahát, micsoda szemtelenség ! Ezek nem tudják, hogy én ki vagyok ! Rögtön elégtételt kérek !

— Kérem, kérem, ne tegye ! Üljön inkább a saját helyére ! Úgy félek valami botránytól, — könnyöngött a megrémült Ilus és a bátor Tekla sem érezte jól magát a nagyszerű sportbajnok közelében.

És Karcsi ? Monokliját szemébe igazítva, felállt és „kicsit körülnézek“ mentegetődzéssel : eltűnt . . . Szünet után sem tért vissza a leányokhoz, akik most már csöndesen, elszontyolodva ültek helyükön és várták a hangverseny végét . . .

Amikor lent a ruhatárban ráakadt Ilus édesapjára, aki Tekla apjával várakozott rájuk : szeliden, szomorúan köszöntötte.

— No lám, mégis csak van érzékük a leányainknak igazi művészet, igazán szép zene iránt ; milyen komoly átszellemült arccal jöttek le a lépcsőn, — szólt Tekla apja.

Bodnár Mihály mosolygott ; ő jobban ismerte a maga leányát.

— Szervusz, azért mégse bánom, hogy eljöttünk. Hát te ? — kérdezte Tekla a villamosmegállónál.

— Én se bánom éppen. Szervusz, — szólt Ilus és jóleső biztonság érzésével, mint jó kisgyerekekhez illik : megfogta édesapja kezét.

* * *

Nagy-nagy kitüntetés érte Ilust: Mándi Lili, az osztály „legelegánsabb“ leánya, meghívta őt vasárnap délutánra.

Sohase hitte volna, hogy az ilyen nem várt öröm nyomában mennyi nyugtalanság jár! Persze, mert most azon törte az eszét, egyetlen ruhája közül melyiket válassza, gyönyörű lakkcipőjéhez melyik kevésbé kopott harisnyáját vegye föl, — mert ujat kérni nem lehetett, azt még Ilus is belátta. Édesapja fizetése igazán nem emelkedett olyan arányban, mint a zsír meg a hús ára. És végre kellett, hogy észrevegye édesanyja arcán a gondtelt szomorúság kifejezését.

Pedig, — pedig neki mégis csak volt egy-két titkos vágya. Ha már nem lesz sem új ruhája, sem új, selyemfényű harisnyája Mándi Liliéknél, — legalább a haját onduláltatná és a körmét manikűröztetné meg valami jó tündér...

No aztán jelentkezett a jó tündér, fiatal néni-kéje, a kedves Ella alakjában. Amikor meghallotta, hogy a kislány vasárnap mulatni megy, behívta a másik szobába és megkérdezte tőle:

— Nincs valami kívánságod, Iluskám? Fehér blúz, cipő, harisnyaügy? No, csak szólj, bátran, — én is voltam kislány. Ha megtehetem, segítek rajtad. No?

Erre a kedves biztatásra Ilus jó nagynénje nyakába borult és irulva-pirulva megvallotta neki reménytelen kívánságait. Ella nevetett, aztán megígérte a „pocoknak“, hogy szombaton délelőtt eljön érte és ahogy jó tündérhez illik: teljesíti nagylányos vágyait.

Csakhogy iskoláslányok élete nincs úgy berendezve, hogy hétköznapi délelőtt órákat fordíthassanak a maguk szépítésére. Igazolatlan órát pedig nem akart Ilus még se szerezni, nem mert „ellógni“ még a tornáról se.

Igy aztán abban állapotok meg, hogy szombaton délután mennek el a nagy útra.

Így történt. Ella vezetése mellett szerencsésen beérkeztek a finom-finom belvárosi fodrászüzletbe és amíg az egyik fülkében Ella haját mosták, addig a másikban Ilus haját sütötte, forgatta, próbálta, rakosgatta, csavarta egy magas férfiú. Időközben pedig feketeruhás nő jött be, leült Ilus elé és körmeit vette munkába.

Eleinte „a hölgy“-nek szólították Ilust. A fodrász úr megkérdezte:

— A hölgy alkalmi frizurát kíván?

És Ilus nem merte azt mondani:

— Kérem, én még csak tizennégy éves vagyok, kis iskolás csitri vagyok és agyonütnek otthon, ha valami bolond fejjel kerülök haza...

A manikűröző nő pedig azt kérdezte:

— A hölgy hosszúkás vagy rövidre vágott körmeket akar?

És Ilus megint csak nem mondhatta:

— Kérem, én rágni szoktam a körmömet és önre bízom, hogy rendbehozza valahogy...

De ők, úgy látszik, felismerték a „hölgy“-ben, ingadozásában, bizonytalanságában a kislányt és saját felfogásuk szerint végezték munkájukat.

Közben egyre jöttek újabb látogatók az üzletbe, idősebb, fiatalabb asszonyok, akik este mulatságba készültek és Ilus, a tükörből látva őket, azt gondolta:

— Mennyi gazdag, boldog, csinos nő van a világon és milyen jó sorsuk van ezeknek!

Ekkor megszólalt a magas férfiú:

— Hogy van a kis fia, Ilona asszony?

— Köszönöm, nem valami jól, ma egész éjszaka köhögött, le se húnytam a szememet, úgy lestem: mikor nyugszik meg szegénykém. Úgy félek, hogy az apja betegségét örökölte. De ha ez igaz, akkor én megbolondulok...

— Ne is gondoljon erre, Ilona asszony.

— Mindig erre gondolok. Tízéves özvegységemnek, kínlódásomnak egyetlen vigasza ez a gyerek. Nem tudnám kibírni az életet nélküle, — szólt az asszony és Ilus most ránézett, látta, hogy még fiatal; csinos is volt, de most mély ráncokat vésett a gond szeme, szája köré...

— Nehéz az élet, — szólt az ember. — Az én feleségem megint varrni jár házakhoz, mert nem győzzük a sok kiadást. A tizenkétéves kislányom főz és ő vigyáz a két kicsire. Sajnálom a kislányt, mert nagyon szeretett tanulni és most erről szó sem lehet. Nehéz az élet...

Ilus a tükörből látta az érkezőket nagy prémes bundákban, mulatságos kis kalapokkal fürtös fejükön. És látta ezt a két embert is, akik az ő szépítésén dolgoznak: este, sötétben hazasietni a fényes, illatos helyiségből az ő szomorú otthonukba. Figyelmesen nézte meg a kiszolgáló nőket, akik olyan csinosoknak, jókedvűeknek látszottak, amikor bejött az üzletbe. Most látta, hogy egyiknek rongyos volt a ruhája ujja, a másik keservesen panaszkodva állt a sarokban egyik társnőjével, a harmadik az asztal mellett vitatkozott a főnök-nőjével valami elszámolás miatt.

Ilus most sajátmagára nézett. Már hullámos, fürtös volt a haja, melyet most szedett össze kontyba a fodrász. Ilus nem merte azt mondani, hogy nem tetszik neki a frizurája. Szép volt, szó sincs róla, szép — de valami egészen nagy leánynak való, nem olyan iskolásnak, amilyen ő. És a körmei is milyen rózsásak, hogy ragyognak; hirtelen eszébe jutott, hogy édesanyja finom, fehér keze hogy megdurvult utóbbi időben, milyen vörös, érdes és hogy repedeznek a körmei...

— Elkészültél, kislány? — kérdezte Ella, aki

most belépett a fülkébe. Frissen mosott haját lesímtották, ő bizony semmit se változtatott mindig egyszerű frizúráján. Amikor meglátta Ilust, elnevette magát.

— Nahát! Tudja-e, fodrász úr, hány éves ez a hölgy? Tizenégy! Kislány. Iskolás lány. Miért nem szóltál a fodrász úrnak, hogy valami gyerek-frizurát csináljon neked? Kidob bennünket az édesanyád!

— Dehogy is, örülni fog a leánya szépségének, — szólt Ilona asszony, aki szintén elkészült munkájával. — Igaz, hogy elég korán kezdett hozzánk járni a kisasszony. Az ő korában még otthon szokták megfésülni a leánykákat. No de bizonyára megengedhetik ezt maguknak a kedves szülei...

Ella fizetett, aztán kisiettek mind a ketten a túlfűtött, illatos helyiségből.

— Köszönöm, Ella néni, te nagyon jó vagy, de én úgy szégyenlem magam, — szólt Ilus, — alig merek hazamenni anyuskámhoz.

— No gyere, menjünk fel mihozzánk, majd leszedem a fejedről ezt az alkotmányt, — nevetett Ella.

És fel is mentek a fiatalok lakásába és Ilus félóra hosszat kefélt a haját; Ella jó szoroson befonta... Édesanyjának másnap reggel oly sok dolga volt, hogy jóformán oda se nézett Ilus fejére, amikor fésülte. Fel se tűntek neki a hullámvonalak... Ilus a tükörből azonban édesanyja arcát nézte, a fáradt, kedves arcot; és az ősz hajcsíkok hajában valami nagy meleg szeretettel töltötték el az ő könnyelmű, bolondos, de azért jó gyerek szívét.

* * *

Forró augusztusi napon, az Erzsébet-híd felé, a Rudasfürdő uszodájába bandukolt Bodnár Ilus. Szó sincs róla, jobb lett volna villamoson menni, — de amikor otthon, „nekik“ már a belépti-jegy is sok, meg a borraivaló, — hiszen igaz: sok, sok csakugyan; de valami szórakozása csak lehet az embernek, ha már itt nyaral Pesten.

Úszóruháját kis japán kosarában ide-oda lóbálva, lassan haladt előre. Aki így látta, talán el se hitte volna, hogy otthon azért nem segíthetett a takarításnál, mert „sietett“ az uszodába, ahol már várják barátnői, hogy átadják neki kabinjukat. Így aztán kevesebb borraivalót kell adnia a kabintnyitogató ötgyermekes hadiözvegynek — és vehet magának egy kis csokoládét is, szegényke. Ilus nagyon sajnálta önmagát és csaknem sírva fakadt, ha a Balaton mellől, hegyek közül, kis vidéki városok korszójáról kapott képes levelezőlapot: „Fényesen mulatok, csókol Mimi“ szöveggel. Úgy-e, mindenki mulat, mindenki nyaral, csak neki kell itthon „megpenészednie“... Ilus ugyanis nem látta meg a fiatal leányok százezreit, akik szintén Pesten nyaralnak...

Egyéb keserőségeihez főgondja is hozzájárult: mi lesz vele ősszel? Jó szülei sehogysen engedték meg neki, hogy a hatodik gimnáziumba beiratkozzék. Azt mondták: ebből elég volt, a hármasokból és az algebra-négyesből, most aztán iratkozzék be a kereskedelmibe, hogy édesapja mellett, az ő hivatalában megkezdhesse kenyérkereső munkáját. Apja mellett nagyszerűen beletanulhat a dolgokba és este otthon pótolhatja iskolai mulasztásait: se számtant, se földrajzt nem tanult meg rendesen, német helyesírást se tudott...

De azért Ilus tovább is csak a gimnáziumba akart járni. Hogy miért csak oda, azt maga se

tuđta. Talán azért, mert azt hitte, hogy „finomabb“ az ember, ha érettségizik, egyetemre jár és végül a névjegyére rányomathatja: dr. Bodnár Ilus. Persze, közben bálozik és férjhezmegy. Mindez valami zagyva összevisszaságban motoszkált az agyában, algebra-pótvizsga, őszi táncóra, harisnya- és cipővágtyak közt. És titokban haragudott jó szüleire, akik a mai nap minden gondjától meggyötörve, azt akarták, hogy gyerekeik minél előbb, biztosan álljanak meg lábukon, kint az életben. Hiú, nagyravágtyó és valljuk meg őszintén: rövideszű Iluskájuk azonban nem sokat törődött az ő gondjaikkal. Önzésében csak azt látta, hogy neki kevesebb a zsebpénze, mint sok más leánynak. És ilyen nagy melegben gyalog kell átmennie a hídon...

— Szervusz, kis Bodnár, — szólalt meg mögötte valami ismerős hang. Megfordult és Székely Terkát látta maga mögött, aki szintén vele járt a negyedikig, de aztán kimaradt. Hosszabb szoknyája volt, mint neki, csinos kék vászonruhája és ami a fő: gyö-ö-nyö-rű új spangnis sötétbarna cipője. A harisnyája pedig, — az álom volt, lehellet, fuvalom, költemény, az ő harmincezreséhez képest. Biztosan belekerült negyvenkilenche, ha nem hatvanháromba...

— Szerbuc, Terka, — szólt kedvesen és nem olyan leereszkedő-fölényesen, ahogy a negyedikből kimaradt társnőivel szokott beszélni, — jössz te is az usziba?

— Dehogy! Pénzért megyek egyik ügyfelünkhöz. Ötmilliót hozok majd tőle...

— És nem félsz, hogy elveszted majd azt a rengeteg pénzt?

— Á, hová gondolsz, viszek néha mégegyszer annyit is. Persze, olyankor nem állok meg ismerő-

sökkel. Na és ha a fizetésemet viszem haza harmincadikán? Mit gondolsz, nekem egymilliókét-százezer korona havi fizetésem van...

— Nahát! Én megörülnék a boldogságtól a helyedben! És mit csinálsz annyi pénzzel?

— Hatszázezret odaadok édesanyámnak és a másik hatszázezer fölött magam rendelkezem. Ruházkodom belőle, drága hegedőleckét veszek egyszer hetenként, néha koncertbe megyek... Lehet, hogy nemsokára megint javítanak, mert nagyon belejöttem a gyors- és gépírásba és a német üzleti leveleim is hibátlanok most már. Szeretném jól megtanulni a könyvvitelt, akkor volna csak szép fizetésem!

— Mennyi?

— Nem tudom, két-három millió.

Ilusnak már fájt a feje ettől a sok milliótól. Tízezer korona volt a zsebében és azzal „ki kellett jönnie“ a hét végéig... És most majd otthon megint megkezdődik a sok panasz, sopánkodás, ha százezreket kell lefizetniük az algebra-pótvizsgáért. Nem kár érte? És most végre hozzá kell fognia a tanuláshoz...

— No, szervusz, kis pocok, — szólt Terka, — te nagyon lassan lépkedsz, én pedig sietek. Mert megkapom a villamospénzt ide-oda, de inkább megtakarítom azt is valami nemesebb célra.

— Te nem emlékszel, jártak-e veled a kereskedelmibe finomabb lányok is? — kérdezte Ilus és most már ő is fürgén szedte lábát, hogy lépést tartson Terkával.

Az meg jót nevetett...

— Finomabb lányok? Mit értesz ezalatt? Jobb ruhát, többszobás lakást, — vagy nagyobb műveltséget, jobb érzést? Szerintem az a finom lány, akinek jó a szíve, aki tapintatos, megértő és

okos... Ilyen akad, — ha rátalálsz, — a kereskedelmiben is, épúgy, mint más iskolában, vagy más munkahelyen... Te kis tücsök, sokat kell még tanulnod, míg benő a fejed lágya...

És Székely Terka otthagya Ilust. De annak még ez is imponált. Hogy így henceg, pedig kimaradt a gimnáziumból. Hát így is lehet?

Amikor beért az uszodába, már elrendeződtek, szándékká sűrűsödtek mindenféle bolond gondolatai.

— Lányok, ha bent leszünk a vízben, nagy ujságot mondok, — jelentette ki fontoskodva, miközben a kabin ajtajában állva, leszedte kalapját, kifűzte cipőjét. Mikor aztán becsukta az ajtót, a kíváncsi lányok kérdésekkel ostromolták:

— No mondd, mi az a hír? Megkérték a kezéd? Kapsz lakkcipőt? Elhurcolkodtok Pestről? No mondd...

Ilus nem szólt. Amikor aztán kijött, úszóruhásan, büszkén haladt barátnői előtt, akik most is kérlelték: „No mondd!” De ő nem szólt. Beugrott a vízbe és miközben nedves arcát dörzsölgette, odaszólt a prűszkölő lányoknak, akiknek arcába csapta ugrása a vizet:

— Milliókat fogok keresni!

— Te?

— Én. Kimaradok a gimnáziumból. Tudok jobbat.

— Mit — kérdezték a lányok. — Nézd, ne légy olyan irigy, mi is mind pályaválasztás előtt állunk, áruld el a titkot, drága Ilus...

— Kereskedelmibe fogok járni...

— Ez a titkod? — szóltak csalódottan a többiek. — Ezt úgylis tudtuk...

— Kolumbusz tojása, — szólt egy arra úszó nagy lány és valamennyien otthagyták Ilust, aki

azt hitte, mindenkit elkápráztat nagyszerű elhatározásával...

— Buták és gyerekesek, — gondolta barátnőről és amíg uszkált, beosztotta az első milliót. Egyórai fürdés közben körülbelül négymilliót költött el gondolatban...

De azért már régen nem érezte oly jól magát, mint amikor bejelentette szándékát édesanyjának, aki megcsókolta... Édesapja is megdicsérte érte. A családi meghatottságnak öccse vetett véget, aki kijelentette: „no, csuda, hogy végre neked is megjött az eszed!”

* * *

Mégse járt Ilus a kereskedelmibe. Édesapja tanította meg a szükséges tudnivalókra. Esténként gyorsírást, német helyesírást, kereskedelmi levelezést, könyvelést tanultak együtt. Írógépet a nagybátyja adott kölcsön Ilusnak, — egyelőre régit, melyet az irodájában már szolgálaton kívül helyezett, de amely arra jó volt, hogy Ilus megtanuljon rajta „zongorázni”. Majd ha ezen tud, akkor feljárhat hozzájuk és odaengedik a drága, új írógéphez is. Zongora helyett tehát most gépírást „gyakorolt”, két órát naponta.

Nem is volt rossz dolga. Reggel alhatott, nem kellett nyolcra a gimnáziumban lennie. Aztán segített a portörlésnél, — egyéb rendes háztartási munkára azonban nem volt hajlandó. Kilenc órakor „tanulnom kell!” csatakiáltással menekült a söprük, padlótörlek közeléből a már kitakarított ebédlőbe. Ott először is elolvasta az ujságot, aztán kinézett az ablakon, aztán sóhajtvá leült és nekifogott a feladatoknak. Mert az ő apja nem tréfált, annál tudni kellett, az rosszabb volt tíz algebra-tanárnál is. Ha nem figyelt, vagy nem készült, rö-

tön megszidta: „és te még érettségizni is akartál? Egyetemre járni, — te? Nézd, Öcsi máris érti a dolgot és anyád is hogy súg neked! Majd ők jelentkeznek helyetted felvételi vizsgára nálunk a hivatalban. Legjobb volna, ha ruhavarrást tanulnál, Ilus!“

— Ahhoz is tehetség kell, tudás, nyugodt biztonság, — szólott mosolyogva Bodnárné. — Nem mernék valami drága, finom kelmét Ilusra bízni! Akkor veszélytelenebb a papiros...

— Igen, de mikor a papiron nagy összeg, a vállalat érdeke forog kockán, akkor az a fehér papiros értékesebbé válik, az arannyal átszőtt selymeknél is! — tiltakozott komolyan az apa. — Ilusnak figyelnie kell, meg kell tanulnia felelősséggel dolgoznia...

Ilus nem szerette az ilyen családi megbeszéléseket, melyek személyével foglalkoznak. Szívből utálta ezeket a tantárgyakat is, mint ahogy minden tantárgyat utált. De pénzt akart keresni, sok pénzt és azért meg kell dolgoznia az embernek.

Tehát iparkodott elkészülni feladataival és apja mostanában meglegedetten bólogatott fejével, ha helyesen oldotta meg a feladott tételt, vagy ha rendesen, hibátlanul írta meg a lediktált üzleti levelet. Azt mondta, hogy most már csak gyakorolnia kell a dolgokat egy-két hónapig, akkor levizsgáztatják hivatalában és melléje kerül gépirónőnek. Később, ha idősebb lesz és bevált, megbízható munkás, a könyveléshez osztják be és ott aztán szép fizetést kap...

Ilus azonban egyik nap ebédnél azzal lepte meg szüleit, hogy van már neki állása és tizenötödikén — holnapután — meg is kezdi működését a Kócsag és Társa cégnél. Persze, utólagos jóváhagyásuk reményében „vette fel“ az állást.

Szülei elképedve néztek egymásra.

Ilus azt hitte, megdicsérik buzgalmaért. Most azonban úgy látta, hogy védekeznie kell. Elmondta, hogy délben, amikor gépselyemért ment be a „városba“, (mert a velük szemben lévő üzletben nem kap olyan jót az ember), találkozott Székely Terkával, akinek elmondta, hogy ő is kereskedelmit tanul, már „mindent tud“, de most még gyakorolja a dolgokat és csak egy-két hónap múlva jelentkezik felvételre apja hivatalában.

— Kérlek, mire való ez a gyakorlás, hosszas várakozás, felvételi, — szólt fölényesen Terka. — Ha tudsz gépen írni és elég jó az írásod, ha tudsz németül beszélni a felekkel, akkor máris tudok neked állást. A mellettünk lévő gépgyári lerakat keres gépírónt, — láttam, már többen jelentkeztek náluk, de nem tudtak megegyezni. Ha akarod, most mindjárt visszakísérhetsz az irodába és te bemehetsz a szomszédba jelentkezni.

— Terka nagyon biztatott, hogy vállaljam el azt az állást, — mesélte szüleinek Ilus, — mert ha eleinte keveset is fizetnek, de később aztán maguktól javítanak. Bementem és egy szigorú nézésű úr rögtön megkérdezte, hol voltam állásban legutóljára. Szégyenkezve bevallottam, hogy ez lenne az első állásom. Hm-getett, aztán leültetett az írógép elé és gyorsan, hadarva diktált egy üzleti levelet. Jól ment... Amikor megnézte, azt mondta, hogy ötszázezer kornával alkalmaz. És én elvállaltam... Legalább volna egy pár rendes cipőm, mire apáékhoz megyek hivatalba.

— Volt eddig is rendes cipőd, — szólt édesanyja. De férje rámosolygott és így szólt drága ügybuzgó leánykájukhoz :

— Jól van, Ilus, nem bánom, járj már most hivatalba, oda, ahová magad mentél jelentkezni.

— Igazán, megengedik? Kezít csókolom, kö-

szönöm! — ugrált örömeiben Ilus. Alig várta a tizenötödikét, amikor már hat óraker ébredt, hét óraker elindult hazulról, hogy józsefkörúti lakásukból nyolc órára odaérjen a Vilmos császár útra, az irodába.

Egy óraker diadalmasan rohant haza.

— Kérem az ebédet! Fél háromra megint ott kell lennem! Nélkülözhetetlen vagyok. Ma húsz levelet írtam és valami tízoldalas árajánlatot másoltam. Sok a restancia, mert öt nap óta nincs gépirónőjük. Pont engem választottak. No persze, mert amihez hozzáfogok, azt meg is csinálom rendesen. Ha érettségizni hagytak volna, biztosan prae clara lettem volna!

Bekapta az ebédjét, uzsonnáról hallani sem akart, rohant vissza a „hivatalába“.

— Meg tetszik látni, ez a nagy buzgalom se tart három napnál tovább, — dörmögte Öcsi.

— No azok is alaposan kihasználják Ilus kezdő ügybuzgalmát! Hagyjuk csak, nem árt meg neki, — szólt Bodnár úr nevetve, amikor leánya félnyolckor este fáradtan, de büszkén érkezett haza.

Három nap mulva már csak hétkor kelt és délben kijelentette, hogy egy utat villanyoson kell megtennie, mert különben nagyon kifárad, végeredményben kilenc órát dolgozik naponta...

Egy hét mulva titokban megvallotta unokatestvérének, Teklának, hogy igaz, rengeteget kell dolgoznia, — azelőtt két gépirónő végezte az ő munkáját, — de legalább a fiatal főnök szerelmes ő belé. Nagyon csinos ember, bizonyára gazdag és bizonyára feleségül venné őt, ha nem volna olyan fiatal.

Tekla szörnyen kíváncsi volt a szerelmes fiatal főnökre és egyik délután felment Ilusért a hivatalába. Szép tavaszi nap volt, már hatra járt az idő,

Ilus még mindig az írógép előtt ült. Egy szigorú arcú, házisapkás öregúr haragosan nézett Teklára, aki ilyen korán zavarja munkájában a „kisasszonyt“. A fiatalabb, kövérkés, de már kissé kopasz úriember, aki diktált Ilusnak: kedvesen mosolygott, helyet kínálta meg Teklát és csöppet sem zavartatta magát munkájában.

Negyedóra mulva bejött a háziszolga és jelentette a kövérkés úrnak, hogy „lent a kocsiban várja a nagyságos asszony és a gyerekek“.

— Megyek, megyek, — szólt lelkesedve a fiatalabb úr, megkereste másik kabátját, kalapját és az iroda-ketrecből kilépve, odaszólt Ilusnak: — Kisasszony kérem, legyen szíves, írja meg azt a három levelet, melyet megbeszéltünk. Jó napot.

És ezzel rohant le. Az öreg úr már előbb ment ki, csak úgy, házisapkásan, hogy „megcsókolja a gyerekeket“.

Ilus rákvörösen az ablakhoz szaladt. Konfliktus állt a ház előtt, csinos fiatal nő ült benne négyéves kislánnyal, vele szemben kövér dada egy kis pólyásbabával és büszkén, boldogan beszélgetett velük a házsártos öreg főnök . . .

Tekla nevetett, nevetett: — Te, ez volt a fiatal főnök? — kérdezte Ilustól.

— Ez, — szólt dühösen a „kisasszony“. — De nem is maradok itt nekik elsejénél tovább! Most már tudom, miért nem marad náluk senki hosszabb ideig! Így dolgoztatják az embert, keveset fizetnek . . .

— És még nő, családos is a fiatal főnök, — nevetett Tekla. — Te, ez legalább negyven éves, a papád sem öregebb nála . . .

Ilus dühösen gépelte le a három levelet. Nem szólt semmit. De másnap már szólt. A „fiatal“ főnök átnézte a délután írt leveleit és két helyesírási

hibát talált bennök. „Szállíttatott“, ezt úgy írta Ilus dühében: „szállítatott“ és „megrendeléseiket“ két l-lel gépelte méltó haragjában.

— Figyelmesebben kell dolgoznia, kisasszony, — szólt édeskés mosollyal. De Ilusnak egyéb se kellett.

— Kérem, ha nem vagyok elég figyelmes, tessék elsejétől kezdve mással iratni leveleit, — szólt mérgesen, mint egy kis pulyka. Rögtön utána sírvafakadt.

Olyan keservesen sírt, hogy még az öreg főnök sem szólt egy szót se, amikor hirtelen letépte a fogasról kalapját és hazarohant.

Otthon nem estek kétségbe az ő tragikus élményén, — jót nevettek és édesapja elment délután Kócsag és Társához és barátságosan elintézte velük az ügyet. Hozott Ilusnak kétszázötvenezer koronát, amelyet — első keresményét — azért meghatottan, boldogan rakott el pénztárcájába a kislány.

Édesapja azután megmagyarázta neki, hogy így járnak azok, akik egy pár „szép cipő“ kedvéért olcsóbban vállalnak sok és nehéz munkát, mint kenyeretkereső hivatalnoktársaik. Új világ, új erkölcs volt az, melyet Ilus apja szavaiból megismert . . .

— Nem bánom, hogy ez a bolond gyerek ezt is megpróbálta, — szólt este titokban Bodnár úr a feleségéhez. — Tanult ebből is.

— Igazad van, — szólt a felesége. — Nem árt meg a mi csacsi Ilusunknak, ha tapasztal . . .

* * *

Ilus sehogysen tudta „megbocsájtani“ édesanyjának, hogy annyira „dédelgette“ az ő mindezzsakácsnéjüket, Katit. Úgy féltette, megkí-

mélte, jó falatokkal kínálta és ha csak tehetette : megajándékozta, — hogy Ilus azt se tudta, mit csináljon mérgében. Szerinte : őszhajú sárkány volt Kati, aki őt most is épúgy Ilusnak szólította, mint tíz év előtt, amikor hozzájuk jött mindenesszakácsnének. Szerinte : nem dolgozott semmit, mert azt a három szobát kitakarítani és az ebédet megfőzni, elmosogatni, mosni, vasalni : ez csak nem sok munka . . . Fekete ruháját megkímélte az ünnepnapokra, a fehér köténytől sajnálta a szappant és ha vendég volt is náluk : valami tarka, agyonmosott blúzban hozta be az uzsonnát . . . Finom tortát, tésztát meg egyáltalában nem csinált, azt mondta : „kár a tojásért !“ és vasárnap is, mindig az unalmas kőttetészta járta náluk. Mások, bizony mások, Teklák például krémesrétest, omlóstésztát ettek talán még hétköznapi is. És ha vendég jött hozzájuk : Marijuk úgy kiöltözött, olyan fehér főkötős szobalánnyá változott át, hogy még az elegáns Mándi Lili is megirigyelte volna érte — Teklát. Nem is őt.

Édesanyja azonban csak kitarított hűségesen Kati mellett. Azt mondta, nem is tudná, mit kezdjen nélküle ebben a drága világban. Olyan takarékos volt, belátó, — tíz év óta minden bajukban, gondban, gyerekbetegségben velük érzett, örömeikben szép-csöndesen, életük hátterében meghúzódva, velük örült. Hogy nem volt valami bőbeszédű, jókedvű természetű ? Istenem, hiszen nem fiatal, az élet is csunyán bánt el vele, tizenkétéves kora óta maga kereste kenyerét. Bátyja elesett a háborúban, két árvája maradt otthon, a felvidéki kis faluban ; ha rájuk gondolt, máris sírásra görbült a szája, ismerte a sógornéját . . .

Ilus néha napokig volt „haragba“ Kattival. Olyankor Öcsi hordta az üzeneteket a konyhából

ki és bé. Fiú létére jobban megértette szüleit, akik azt mondták, hogy mostani nehéz helyzetükben pótolhatatlan segítségük Kati. „A kincs!” — gúnyolódott Ilus.

Felháborodása nem ismert határt, amikor édesanyja egyszer az ebédnél kijelentette, hogy Katinak tíznap szabadságot adott, hogy hazautazhasson falujába. Sógornéja megírta neki, hogy újból férjhez megy, — és ő meg kell, hogy nézze: mi lesz a tizenégyesztendős keresztlányából, meg a tizenkétéves fiúból. Bodnárné is azt mondta, hogy okosabb, ha most utazik, addig, amíg Ilus nem jár hivatalba és ő is segíthet . . . Kati azt mondta, hogy helyettest állít, elhívja unokatestvérét, — de Bodnárék erről tudni sem akartak. Nem árt meg Iluskájuknak, ha megtanulja, megszokja a háztartási munkát. Ha hivatalba jár, úgyse lesz benne része.

És Ilus, a finom, előkelő és lusta Ilus, aki oly szívesen aludt volna reggelenként kilenc óráig is, panasz nélkül: most félhétkor kelt, cipőt tisztított, kávéfőzött, beadta a reggelit és aztán nekilátott a munkának. Néha még a csarnokba is ő ment. Hogy olykor kifakadt sorsa ellen és megállapította, hogy „a századik házban sem engednék meg a szakácsnénak az ilyen utazgatásokat”, — az úgy-e, természetes. Édesanyja erre szép szeliden megjegyezte, hogy Kati tíz év óta lakik náluk és most utazik először, — mire Ilus elhallgatott következő dühös hangulatáig.

Ez többnyire mosogatáskor jött rá. Ilus gyűlölte a mosogatást. El-elnézte keskeny, fehér, manikűrözött kezeckéit, mielőtt ráöntötte volna a forró vizet a zsíros tányérokra. Igaz, hogy nem sokból állt az egész, ha jó forró volt a víz, — de a tudat, a tudat, hogy ő, Bodnár Ilus, finom kislány, tavaly még ötödik gimnázista és osztálya elő-

kelősége : most itt áll és mosogat ! Ez a tudata szolgál munkájának, ez bántotta és nem a munka, melyet majdnem szívesen végzett. Olyan jó volt végignézni a tiszta, ragyogó konyhán, ha mindenel elkészült ! És főzni is szeretett, — a pörkölt levét két nagy karéj kenyérral addig kóstolgatta, amíg igazán jó nem lett . . .

Multak a napok. Ilus sétálni se mehetett. Fáradt volt délután, mire elkészült a házimunkával és nem volt kedve átmenni Teklához Budára, vagy máshová. Most már maga is beismerte : van azért dolga Katinak . . . Csak jönne már vissza. No még három nap . . .

Kint térdelt a konyhában és felmosta a követ. Édesanyja bent feküdt a diványon és pihent. Ilus nagy buzgalommal öntötte a szódásvizet a földre és ép szét akarta törölni, amikor kopogtattak a konyha ajtaján. Felugrott, átlépett a vizen és ajtót nyitott egy magas fiatalembernek, akiről azt hitte, képeslevelezőlapot vagy füzetes-regényt kínál a házbeli háztartási alkalmazottaknak. Azt akarta mondani, hogy „nem kell semmi !“, amikor észrevette, hogy a fiatalember nagyon is elegáns . . .

—Bocsánat, de úgy látszik, nem szól a csengőjük, — szólt udvariasan, de fölényesen az idegen. — Bodnár osztályfőnök urat keresem. Itthon van?

— Nincs itthon az — úr, — szólt füléig pirosan Ilus. Aki látta őt, amint a konyhát sikálja, az ne tudja róla, hogy édesapja lánya.

— Mikor találom itthon? A hivatalában nincs ilyenkor, talán hat órakor beszélhetnék vele? Kérem, kérdezze meg a nagyságos asszonytól. Ne féljen, nem lopok el semmit. Tessék, itt a névjegyem.

És lakkorrú cipőivel belelépett a szódásvízbe és Ilusnak nedves kezeit meg kellett törölnie nagy

kötényében, hogy átvehesse a névjegyét. Ránézett, — apja igazgatójának a neve volt rajta. De az: öreg úr, — akkor ez: a fia...

Mit csináljon?

— Kérem, nem is kell bemennem, így is megmondhatom, hogy hat órára itthon lesz az úr, — szólt gyorsan és határozottan.

— Köszönöm, hat órára visszajövök, — szólt a fiatalember, kalapot emelt és elment.

Ilus otthagya a jó meleg szódásvizet és a névjeggyel kezében, sírva, kiabálva rohant be az ebéd-lőbe.

— No tessék, ilyen szégyen! Mondtam, hogy ne tessék a Katit elengedni! Most jól nézünk ki! Sohase fogja apa ezt a szégyent kiheverni, soha! Egyetlen lányát úgy látják, mint valami mosogató-lányt, a földön kuporogva, ó istenem! Egyszer, egyetlenegyszer jön hozzánk egy rendes igazi fiatal-ember, finom, elegáns és amelletted kedves és egyszerű, — akkor is le kell tagadnia az embernek, hogy Bodnár Ilusnak hívják, el kell bújni, hogy rá ne ismerjenek...

Soká tartott, amíg Bodnár mama megértette, hogy mi történt. De aztán nevetett, — és mire férje hazajött, jókedvűen mesélte el neki Ilus szörnyű szégyenét. Beadta a kávéját, aztán bement leányához, aki ott zokogott nyitott szekrényében ülve, — ez volt a kedvenc helye titkos olvasások és keserves sírások számára.

— No öltözz fel és gyere be aztán te is, — szólt leányához. — Apa is tud a dologról, megbeszélte igazgatójával, hogy fiát, aki eddig jogot végzett, betanítja a tisztviselői munkára. Most is azért késett, mert a könyveket kereste össze számára. Ide jár majd minden este az az ifjú, lát még elegánsan is, — ne sírj, te kis bolond!

Bodnár osztályfőnök urat keresem . . .

— Nem lát! Sohase kerülök a szeme elé, soha! És Kati tehet az egészről! Ha ő itt lett volna, nem történt volna ez meg velem, — zokogott Ilus. De azért kibujt a szekrényből, kölnivizes ruhával megtörülte szemét és bebujt új kockás flanellruhájába.

Öcsi figyelt az előszobában a kopogásra, ő nyitott ajtót pont hatkor Horvát Károlynak, akit bent az ebédlőben kedvesen, vígan fogadtak Ilus szülei. Ő bent ült sötétben, a szobájában, nem hallotta: miről folyik a szó odabent, de amikor egyszerre csak nevetés ütötte meg fülét, tudta, hogy róla beszélnek.

Aztán édesapja hirtelen kinyitotta az ajtót és nevetve beszólt hozzá:

— Gyere be, Ilus. A vendégünk nem vet meg azért, mert te hoztad rendbe a konyhát. Gyere, te kis csacsi.

A vendég is ott állt az ajtóban. Szerencsére, — sötétben — nem látta Ilus arcát, amikor azt mondta:

— No jöjjön be, Ilus kisasszony, vagy ha megengedi: Ilus, hogy most már illően bemutatkozhaszak magának. Nem szoktam ugyan ilyen kis lányoknak kezet csókolni, de maga olyan ügyesen súrolta fel a konyhát, hogy szeretnék kezet csókolni magának.

— Tudom, hogy gúnyolódik, — szólt durcásan Ilus, de magában azt gondolta: milyen helyes fiatalember, az összes lányok irigyelnének, kár volna itt benn kuporognom, sötétben.

És bement az ebédlőbe, megkapta az ígért kézcsókot, összebarátkozott Horvát Károllyal és amikor szegény Kati két nap mulva fáradtan, izgatottan hazakerkezett, Ilus barátságosan mosolygott rá.

* * *

Ilus hivatalba járt, nagy lány volt, pénzt keresett, melyből havonta kétszázhuszezer koronát megtarthatott magának a villamospénzen kívül. Kétszázhuszezer korona! Rengeteg pénz, még leírni is; egy olyan kis leánynak meg pláne sok, aki eddig ezer koronánként csöppentve kapta a zsebpénzét! Ilus igen-igen jómódúnak érezte magát. Vett magának negyvenötezerért harna kesztyűt, mely majdnem olyan volt, mint a szarvasbőr, harmincezerért hat „gála“-zsebkendőt, színeset, aprót, hurkolt szélűt, hímzett „I“ betűvel egyik sarkában. Aztán egy kis ág mimózát, — mert azt csak hírből ismerte és most, hogy újra feltűnt az utcasarkokon, meg akarta nézni közlelről és meg akarta szagolni a szép, olasz virágot. Aztán — ezt szégyenlem leírni — két szellet mandulás csokoládét is vett, de csak azért, hogy Öcsinek adhasson belőle és imponáljon neki vele; a mandula ugyan avas diónak bizonyult, de Öcsi azért mégis nagyobb tisztelettel bánt gazdag, kereső nővérével . . .

E legfontosabb kiadások után pedig még mindig sok-sok pénze maradt. Hiába, ha az ember nem születik milliomosnak, akkor a gazdagságot is meg kell szoknia. Ili, aki eddig eléggé önző kis lány volt, most, hogy nagyobb tőke fölött rendelkezett, direkt jószívú lett. Gondoskodni akart az egész családról. Színházba akarta vinni őket. Hat teáscsészét akart venni, hogy tizenkettőnél több vendéget is meghívhassanak, ha majd az ő kedvéért megkezdik a „nagyvilági“ életet. Kati szakácsné régi elérhetetlen vágyát akarta teljesíteni egy új húsdarálóval. Szóval: lett volna vennivalója elég. De egyelőre mind ezekről lemondott, mert mulhatatlanul sürgős szüksége volt egy pár testszínű harisnyára, — és mert eszébe jutott, hogy közeledik édes anyja születésnapja.

Valami nagyon gyönyörűt akart venni vagy készíteni neki. Megállt a boltok kirakata előtt és „gusztálta“ a holmit. Selymet vehetne estélyi ruhára, — vagy ezüsttáskát, vagy csinos, fekete antilopcipőt, vagy valami csíkos kötött mellényt? Mind elkelne, az ő édes anyja olyan hallatlanul egyszerű! Igaz, a mai viszonyok sem igen engedik meg a fényűző életmódot, és ők nem ehetnének olyan tápláló, bőséges ebédet, meg vacsorát, ha élelmiszerek helyett divatcikkeket vásárolna a mamája, — de azért valamit mégis csak kellene „magára adnia!“ Szerencse, hogy ő most jól keres, majd a mamáját is kiöltözteti . . .

Igy töprengett, nézdegélt egy belvárosi üzlet előtt Ilus, amikor valaki rátette kezét a vállára. Sáfár Nelli volt, akivel együtt járt a gimnáziumba. Rögtön kölcsönösen megindult a kérdezősködés.

— Te sem jársz már oda? Én se. Hová jársz? Kereskedelmibe? Jé . . . Én kalapkészítést tanulok. Látod azt a finom szép üzletet? Oda vagyok beszerződve három évre.

— Kalapcsinálást tanulsz, jé . . . Pedig te olyan jó tanuló voltál, — csodálkozott Ili és nem mondta meg, de azt gondolta: „és olyan elegáns leány voltál . . .“

Nelli, úgy látszik, kitalálta gondolatát, mert rögtön megmagyarázta neki, hogy okos leány ma csak ipari pályára megy; ruhára, kalapra költenek az emberek, egyébre nem telik nekik. Az ő egyik nővére orvosnövendék, a másik festőművésznő, de ő lesz a leggazdagabb mindhármuk között, mert kalapszalónt nyit és jó ízlésével rengeteg pénzt fog keresni . . .

— Látod, ezt a kalapot is magam csináltam, úgy-e helyes? De van egy sötétkékem, meg egy piros posztóm is. Ezek egyszerűek, de anyuskámnak gyö-

nyörű húzott fekete selyemkalapot csináltam, itt oldalt tűzékkal...

— Jaj, hogy csináltad? Úgy szeretném tudni,
— könyörgött Ilus.

— Ó, nagyon könnyen ment. Vettem kész formát és selymet, áthúztam előbb a karimát, aztán a kalap tetejét, bebéleltem és feldíszítettem. Nem volt nagy „kunszt“. Igaz, hogy már egy éve tanulok, — a következő kalapokhoz már magam készítem a formát is...

Ilus ott rögtön elhatározta, hogy kalapot készít édes anyja születésnapjára. Van szegénykének egy négyesztendős bársonykalapja, azt igazíttatja, alakíttatja örökösen. Hadd legyen egyszer ő is elegáns! Amikor Nellitől elbúcsúzott, rögtön bement egy üzletbe és kiválasztott egy nagyon ügyes, háromszögletű formát. Jól a fejére nyomták, — neki kicsit magas volt, de anyuskának biztosan jó lesz. Aztán vett egy méter vékony, de fényes fekete selymet és most aztán igazán nem maradt egy krajcárja se. Most már nem volt más kívánsága, minthogy menjenek el hazulról a szülei, ha ő hazajött a hivatalból.

Kicsit meglepődtek Bodnárék, hogy „nagy“ leányuk, aki mindenhová velük szeretett menni, most egyre-másra küldözgette őket Elláékhoz, Tekláékhoz, — azok „bizonyára haragusznak“, hiszen olyan régóta nem voltak náluk. Bodnár mama elgondolkozott és okos asszony lévén, hamarosan felfedezte az összefüggést közelgő születésnapja és Ilus szenvedélyes otthonmaradása közt. Elmosolyodott, gondolatban látta már a tálcakendőt, vagy a kicsit ferde négyszögű díványpárnát, melyet jószándékú leánykája kissé ügyetlen tündérujjai varácsolnak majd a meglepetések asztalára. Minden este lement Öcsivel a csarnokba, a fűszereshez, — férjével tényleg el-

ment sőgornőjéhez, hogy Ilus kedvére titkolódzhasson.

És készült a kalap. Azért nem ment az ügy olyan könnyen, ahogy azt Sáfár Nelli leadta. A karima például akadékoskodott, nem akarta egyenes csíkkal behúztatni magát. Végre rájött Ilus, hogy rézsút kell szabnia az anyagot. Így is ráncos volt, hol túlbő, hol túlszűk, de legalább seholsem látszott ki belőle a fehér forma. A teteje viszont remekül sikerült, direkt művésziesen volt egyik sarkában csomóvá csavarintva a megmaradt selyem. A bélés-kérdés megint nehézségeket okozott, de Ilus tehetsége és akarata ezeket is legyőzte. Kifejtette régi szalmakalapja bélését és beleerőszakolta új készítményébe.

Aztán kért édesapjától harmincezer korona előleget és meg is kapta, miután édesanyja titokban beleegyezett. Ezen Nelli leírása alapján „tűzket” vásárolt és azt elhelyezte a kalap baloldalán.

A várva-várt napon diadalmasan tette le a kalapot, — melyet eddig az ágya mögött, a sarokban rejtegetett, — a meglepetések asztalára... Édesanyja meghatottan mondott neki köszönetet, megdicsérte áldozatkészségét, buzgalmát; megölelte, megcsókolta leánykáját. Bodnár úr is meglepődött: nini, milyen kedves és ügyes az ő Ilije! A hivatalban is dicsérik buzgóságát, most meg a kalapkészítéshez is ért, — nagyszerű!

Bodnár mama azonban sehogysem akarta felpróbálni az új kalapot. De Ili ragaszkodott hozzá, — ő addig nem megy hivatalba, amíg nem látja, hogy illik neki. Hiszen már megfésülködött, felteheti anyuka... Bodnár mama megvárta, amíg a férje és a rosszmájú Öcsi kimentek a szobából, aztán Ili segítségével felpróbálta az új kalapot... De már a kontyánál nem jött az tovább a viláért se.

„Ili segítségével felpróbálta az új kalapot . . .

Ili húzta, húzta, — „a homlokba!“ Úgy mondták az üzletben is, — húzta, ahogy birta, recsegett-ropogott az épület, szétfoslott a vékony selyem, kiugrott a szűk bélés, — de csak nem jött le a kalap a homlokba, ott maradt kicsinyen, szűken, könyörtelenül anyuska feje tetején . . .

Ili szeme megtelt könnyel, — anyuska sem nevetett, pedig nehezére esett, de sajnálta a kis lányát, — végül Ili odaborult édes anyja vállára és amúgy jól, becsületesen kisírta magát. És Bodnár mama letette fejről a kis csorba készítményt, vagy üres madárfészkét, vagy amit akartok, — és az ő drága, jó szíve megértette Ili fájdalmát, buta kis tizenöt-éves csalódását. Símogatta a kis lánya haját, símogatta és úgy mondta, halkán, kedvesen gyerekkoruk kedvenc játékának szavait: „ki-ki maga mesterségét folytassa, folytassa . . .“

* * *

Ilus tisztelte, becsülte a komoly, tanult tanító-nőket, mindenféle doktorkisasszonyokat, — de azért az „elegáns“ leányok mégis csak jobban imponáltak neki. Akik még két évig sem viselték a téli kabátjukat, nemhogy három—négyig. Színésznők, mozisínésznők imponáltak neki, akik olyan nagyszerűen öltözködnek és egyetlen fellépésükkel az ő egészhavi fizetésének a dupláját keresik meg. Nem hitte el Ilus senkinek sem, hogy ezek a tündéri lények nagyon sokat tanultak, küzködtek sorsukkal, míg igazi művésznökké váltak; nem hitte el azt sem, hogy az igazi művésznők dolgos, takarékos asszonyok otthonukban.

Nem mert persze szólni szüleinek, — de titokban úgy szeretne volna otthagyni hivatalát, hogy majd a filmen arasson diadalt és dollárokat. Igaz, hogy ha a tükörbe nézett: mégsem bizott sikerében.

Kicsit kövér... Az orra sem eléggé formás. Bokája sem eléggé karcsú, igaz... Pedig kár érte, — olyan ügyesen senkisé is ugrálna ki az autóból, be a tengerbe, fel a hajóra, mint ő. Nem próbálta meg mindezeket Ilus, hanem elképzelte, milyen nagy-szerűen csinálná az összes „kunsztokat“. Nem lehet, szülei úgy sem engednék. Bizony kár...

Hivatalbeli kolleganói beszélgetéséből megtudta, hogy csaknem valamennyien megpróbálkoztak a moziszinésszel. És egyik sem ért el eredményt, még a gyönyörű hattyúnyakú Hedda sem. Ez kicsit lehűtötte Ilus forró vágyait, önbizalmát; ha még Hedda sem vált be, akinek minden mozdulata bájos, tudatosan művészi, akkor ő igazán nem szólhat egy szót se. Szépen, titokban elbúcsúzott tehát vágyai színhelyétől, a mozi vásznától...

Egyszer pedig odaát volt Budán, unokatestvérénél, Teklánál. Tekláék szép modern házban laktak és lakásuk erkélyéről messzire ellátott az ember: rétekre, hegyekre, a Dunára, egészen a Hármashatárig. Azonkívül a szemben lévő ház másodikemeleti erkélyére is átnézhetett és az ott mozgó emberek arcát is jól látta, talán még a beszédüket is meghallotta. Már pedig abban az erkélyes villalakásban igen-igen híres fiatal színésznő lakott, akinek arcképét minduntalan közölték a színházi lapok. Frizuráját utánózták a fiatal leányok... Nemrég jött oda lakni, férjével, anyjával és kis leányával, Tekla nagy öröme. Tekla azt hitte, a háromszobás lakás nyilván ragyogó háztartásába ő is belenézhet; híres emberek, a legszebb pesti nők majd ki-bejárnak az erkély ajtaján. Ehelyett azonban nagyon egyszerű családi életet látott, ha édes anyja színházi látcsövén, a nagy függöny mögött meglapulva kémlelte a szemben lakók életét. Ha a művésznő tiz órákor próbára sietett, édes anyja vi-

gyázott a hároméves kislányra. A nagy művésznő néha karfiolt hozott haza, néha harisnyát stoppolt az ablakban. A varrógép mellett is látta. Nem, nem ilyenek képzelte a „beérkezett“ művésznők életét,

— Nézd, nézd, ez ő! — szólt az erkélyen Ilus-hoz, aki csodálkozva látta, hogy bekötöttfejú fiatal nő, nagy köténnyel egyszerű pongyolája fölött, posztóval bevont karosszéket cipel az erkélyre. És nagy hévvel porolni kezdi... Egyik széket a másik után cipelte ki-be, jól kiverte, lesöpörte...

— Hogy dolgozik! Igaz, mesélte Marink, hogy a fűszereseknél mondta az ő mindenesük, hogy meggyült az újja és most minden nehéz munkát a fiatal asszony végez el helyette. Néhány napig ő mosogatott. Mult héten szemet hoztak neki és maga ment le a pincébe az emberekkel. Mit szólsz, — ilyen híres színésznő...

— No megköszönném az ilyen életet, — szólt gúnyos ajkbiggyesztéssel Ilus, — akkor lemondok inkább az egész dicsőségről és egyszerű, jómódú asszony leszek, akinek nem kell ilyesmit és ennyit dolgoznia. Hiszen mire a színházba ér, halálos fáradt! Sohasem hittem volna, hogy azok a bájos, könnyed, örületesen előkelő primadonnák magánéletükben konyhaszagúak is lehetnek! Borzalmas ezt még elgondolni is!

Ilus most már belátta, hogy a színésznő élete sem jelenti azt a nagy kényelmet és gazdagságot, amelyről ábrándozott: alvást déli tizenegyig, csokoládét tejszinhabbal, de szendvicsekkel is, bársonypongyolát hatyúprémmel, vendégeket cukrászsüteménnyel, virágot, arcképe megjelentetését, tapsot, dicsőséget...

Ezek után egyszerűen csak gazdag akart lenni Ilus. Gazdag és előkelő. Olyan könyvet olvasott a legszivesebben, mely ilyesféle emberek életéről re-

gélt; a szegénységtől irtózott. A legérdekesebb lelki életet élő, a legtehetségesebb szegény ember sorsa nem ért fel az ő szemében valami sportoló főúri társaság szerelmeinek leírásával.

Az idén ősszel aztán megismerkedett egy igazán „szörnyen“ gazdag fiatal leánnyal, olyannal, aki lovagolt, golfozott, bárókkal táncolt és nyáron az északi tenger partján nyaralt. Megint csak Ella nagynénje jóvoltából jutott e nagyszerű ismeretséghez. Ella két évig drezdai intézetben nevelődött és ottani barátnőjével tovább is levelezett, barátkozott. Házassága nagyon érdekelte német barátnőjét, — Ella nagyon tehetséges, szellemes leány volt, kitűnő muzsikus és aki megismerte, nem felejtette el egykönnyen és nem mondott le leveleiről vagy társaságáról. Ez a Maya nevű barátnője sem tudott beletnyugodni abba, hogy ő többé ne lássa az ő kedves Elláját. Mayának nem élt az édes anyja, apja egyike volt a legnagyobb német gyárosoknak, — a fiatal leány társalkodónőjével sokat utazott: elhatározta, hogy Budapestre is eljön. Huszonnégyéves volt, világlátott, nem szép, de nagyon elegáns megjelenésű és olyan biztos fellépésű, mint valami öreg államférfi. Az egyik dunaparti szállodában lakott, Elláéknál sok időt töltött, közben azonban megakarta ismerni Budapest szépségeit is. Ella akkoriban kicsit gyöngékedett, nem rohanhatott, autózhatott edzett barátnőjével egész nap, hogy neki mindent megmutasson, — kirendelte melléje szolgálattételre barátnőit és barátait. Ilust is, — így került a kislány Maya társaságába.

Kétszer ment vele színházba, egyszer autón a Hűvösvölgybe, — úgy-e elképzelitek, hogy élvezte a mi Ilusunk ezt az előkelő életet! És miközben rémes németséggel válaszolgatott Maya és kedves, finom társalkodónője okos és a dolgok mélyére ha-

toló kérdéseire, arra gondolt: milyen jó neki! Milyen jó neki, hogy költhet, amennyi pénzt akar, nem kell számolnia, kiszámítania, mire telik, mire nem! Ez az igazi jó élet!

Egyik délután az egész társaság bevonult a nagy, finom cukrászdába, amelyről nagyon sokat hallott Ilus, de amelybe, érthető okokból, ezideig még nem tette be a lábát. Most kicsit elfogódva nézett szét az aranyos, bársonyos kis teremben, és csak félfüllel hallotta, amikor Károly bácsinak elmesélte az egyik leány Maya délelőtti „szórakozását“. Kint volt az egyik kültelki barakktelepen, látta az ott lakó családok nyomorúságát, visszajött a városba, bevásárolt harisnyát, trikót, babot, lisztet, cukrot, újra kiutazott és a legszegényebbeknek odaadta ajándékait. Most azért ragyog így a szeme, azért csinosabb, mint máskor . . .

Ettek. Csokoládét, sok-sok habbal. És hozzá finom kis vajas „brioche“-okat. Ezek különösen ízlettek Mayának. Megevett hármat is, — egyszerre csak odaszólt a felszolgáló kisasszonyhoz, az apró briocheokra mutatva: „Was kostet das?“

Általános megrökönyödés. E finom és előkelő helyen soha senki sem szokta megkérdezni: mi mibe kerül. Eszik és fizet.

A kiszolgáló kisasszony megkérdezte a pénztárnál a kis sütemény árát, megmondta Mayának, aki megköszönte felvilágosítását és kijelentette, hogy akkor még egyet ehet. Észrevette a többiek elcsodálkozását és nevetve megszólalt: „ti, úgy látszik, nem szoktok számolni. Engem úgy nevelt az apám, hogy mindennek az árát kérdjem meg, akkor nem érhet semmiféle meglepetés. Tudom, mennyit költhetek naponta, mennyi marad luxus-kiadásokra, — mert minden este feljegyzem és összeadom a napközben elköltött összegeket. Ha egyik nap kirugtam a hám-

ből, másnap takarékosággal behozom a deficitet. Látszatra, ilyen előkelőségre nem adok semmit se. Adósa senkinek sem vagyok; jogom van mindennek az árát megtudni, mielőtt vásárolok belőle. Nini, a „kleine Ilus“ hogy csodálkozik ezen, még a száját is nyitva felejtí. Bizony, kicsi, számolni kell, pénzt kell keresni, különben elszegényedünk! Ha most hazaérek Németországba, megint beállok tervezőnek apám gyárába és felhasználom, amit utazás közben láttam, tapasztaltam. Például tudom, mi tetszik itt Magyarországon, milyen színeket, mintákat kedvel a közönség legnagyobb része. Megfigyeltem a kirakatokat, jegyeztem . . .

— Német szoliditás és életrealitás! — szólt Károly bácsi és elismerően bólogott . . .

Ilus elszontyolodva állapította meg, hogy íme, a gazdagság sem olyan kényelmesen, egyszerűen gondtalan életet jelent; számolniok kell a Mayáknak is. És dolgozni is akarnak.

Elkeseredetten kavargatta az édes-habos csokoládét, melyhez harapnivalóul: élet-leckét kapott.

* * *

Ilus szájátva hallgatta, amikor Ella nénye boldogan mesélte édesanyjának, milyen szép „Alt-Wien“ csészét szerzett értékes porcellángyűjteménye számára.

— Óbudán voltam, a fehérvarrónőknél, — vittem neki munkát, mert télen nem szeret hozzánk jönni, inkább otthon dolgozik, — így szólt Ella. — Először voltam Liszka néninél, azelőtt még Óbudán sem igen jártam és bizony soká börtökáltam ide-oda az alacsony házacskák között, amíg rátaláltam. Hosszú-hosszú udvar végén lakott, ütött-kopott járda húzódtott az ablakok alatt;

és minden régi, alacsony ablak mögött ült valaki, nő, aki hímzése, vagy varrása fölé hajolt. De azért virág minden ablakban volt, muskátli, fukszia, vagy széles zöld levelek, hogy valami kevéske szépséget, élő életet lopjanak be a dolgozók komoly munkás óráiba... Liszka néni a huszonkettes számú lakásban lakott. És mielőtt odaértem volna, az egyik ablakban, orvosságos üvegek, tégelyek között ez a csésze fogott meg... Leves volt benne... Tudjátok, hogy ismerem a porcellánokat, nemcsak azért lettem gyűjtő, mert ez divat, — hanem azért, hogy családunk régi, megbecsült gyűjteményét kiegészítsem. Német és francia szakkönyveket olvastam, ismerem a különböző márkákat, felismerem a rajzon, hogy a gyár melyik korszakából való a tányér, váza vagy tál, az összes ismertetőjeleket könyv nélkül tudom. Barátaink mindig elhívnak magukkal, ha valami művészi árverésen vagy valamelyik műkereskedő boltjában nászajándékot vagy értékes születésnap meglepetést akarnak vásárolni. De ott nem nehéz felismerni a jó dolgokat, úgy-e, Ilus. Hanem a kis budai házacskában nem állt bársonypolcon, nem volt katalogizálva a kis csorba levesescsésze, és én mégis rögtön megszerettem, megkívántam...

Alighogy beértem Liszka nénihez és átadtam neki az uram születésnapjára meglepetésül szánt ingzefírt, hogy megvarrja, rögtön megkérdeztem: ki lakik a tizenkilences számú lakásban.

— Szegény beteg öregasszony, — szól Liszka néni, — már a végét járja, nincs jóformán senkije se, aztán mi, házbeliek gondoskodunk róla felváltva...

— Liszka néni, legyen szíves, kérdezze meg tőle, ideadná-e nekem az ablakában lévő csészét,

leves van benne, — adnék érte azonnal százezer koronát...

Liszka néni nagyot nézett. — De Ella nagyságos asszony, hová gondol? Azért a csorba csészéért? Ismerem, én is szoktam adni neki húsleveset bele, ha azt főzök. Nem ér az ötven koronát se. Hacsak nem szánalomból adja és úgy tesz, mintha vásárolna...

— Nem, nem, Liszka néni, nem szánalomból adom, — és ha többet akar érte az öregasszony, többet is adok, csakhogy most nincs nálam több pénz...

— Hogyisne, még többet! — És Liszka néni már át is ment a tizenkilencesékhez; pár perc múlva jött vissza a tisztára mosott csészével, még a kitört darabját is elhozta.

— De milyen szívesen ideadja! Úgy jön neki ez a pénz, mint az áldás.

Odaadtam a pénzt, örültem a csészémnek. Liszka néni megint átment és most már finom, a csészéhez illő kis tányérral jött vissza. Hogy azt mondta az öreg néni, ez is vele jár olyan sok pénzért. És ha felgyógyul és megerősödik, majd összekeres még ilyen régi holmit az ócskaságai közt, a kedves nagyságának.

Persze, hogy otthagytam minden pénzemet, csak a villamosra valót hoztam magammal és megmondtam Liszka néninek, hogy ha elhozza az ingeket, küldök vele lisztet, kávé, a szomszédasszonyának. Eljöttem, otthon megragasztottam a csészémet, minden hozzáértő megcsodálja...

— És ha eladnád, mennyit kapnál érte? — kérdezte Ilus.

Ella nevetett.

— Nem akarom eladni, fiacskám! De hatszáz-ezer koronát máris kínáltak érte. Ezért minden al-

kalommal küldök az öreg nőtnek pénzt és lisztet, mert valahogy adósának érzem magam.

Bodnárné helyeslően bólogatott fejével, de Ilus élénken tiltakozott.

— No hallod, — megfizetted . . .

*

Ilus meglátogatta az Üllői út egyik mellék-uccájában lakó beteg kolleganőjét és hazafelé jövet átvágott a gyermekkórház mellett, ide-oda kanyargott, hogy végre majd a Rákóczi téren túl kierjen a József körútra. Villamoson is mehetett volna, édesanyja úgy kívánta, — de Ilus nagyon fukar volt, amióta pénzt keresett maga is. Minden fillérjére vigyázott, mert mindig voltak tervei, melyeket az elsején kapott és nála kétszáz ezer korona erejéig meghagyott fizetéséből váltott valóra.

Nagyon szerette a pénzt, melyből cipőt, harisnyát és piros filzkalapot lehet venni. (Jelenleg ez utóbbi volt szíve vágya.)

Most, hogy a már tavasziasan világos, de még téliesen hideg márciusi délutánon hazafelé tartott, azon gondolkozott, hogy végre mégis mire fordítsa elseje óta őrzött vagyonát.

A kalap nem sürgős. Olyan hideg van, hogy még eljárhat egy hónapig méregzöld svájci sapkájában. Harisnyája is van. Ruha, az kéne. Valami jó kosztium. De arra gondolni sem lehet. Szövet, bélés, varrás . . . Nem, lehetetlen.

Amint gondolataiba elmélyedve haladt előre, tekintetével alig érintve az üzletek kirakatait, — istenem, mi érdekeset is lát az ember ilyen szomorú, egyszerű kis józsefvárosi boltokban! — egyszerre megállt. Melege volt és fázott. Megrémült és örömeiben sírni szeretett volna. Kincsre akadt!

Egy kis kopott üveges-üzlet kirakatában olesó poharak, keretek és mindenféle vázák között „Alt-Wien“ tejeskannát pillantott meg. Virágcsokrok díszítették, apró, tárka csokrok, — olyanok, mint amilyeneket Ella csészején látott. Kicsi volt a tejeskanna, igaz, de annál finomabb. Ilus egy percig gondolkozott, aztán máris benyitott üvegesékhez. Öregebb ember és egy fiatal pár szomorúan gubbasztottak az úgynevezett pénztár körül és nyilván a rossz üzletmenet miatt keseregtek. Ez meglátszott rajtuk.

— Kérem, — szólt Ilus nagyon határozottan, — azt a kis virágos tejeskannát szeretném, onnét, a kirakat közepéről. Eladó?

— El, kérem alássan, el, — szólt a fiatalabb férfi.

— Százezer koronáért ideadják? — kérdezte még határozottabban Ilus.

Az öreg ember meg a fiatalabb összenéztek. Az öreg már indult a kirakat felé. De a fiatalabb meghúzta a kabátja ujját.

— Százötvenezer volna az ára, de nagysádnak százharmincért odaadjuk, — szólt kedvesen. — Nyilván servicebe kell, úgy-e bár? Igen finom porcellán . . .

— Mit tudod te azt, — gondolta Ilus, — hogy ez mit ér!

És máris szedte ki az ő édes drága, féltve őrzött pénzét a táskájából . . .

Szolgálatkészen csomagolta be a fiatalabb üveges a kis kannát. Selyempapírba csomagolta. És amikor Ilus boldogan ragadta magához zsákmányát, az öreg, a fiatal, sőt a fiatal asszony is kórusban zengték utána: „kezeit csókolom, nagysád! Máskor is legyen szerencsénk, nagysád!“

— Micsoda édes kis öreg bolt volt ez! — gon-

dolta Ilus. — Jó vásár volt! Most elviszem ezt a kannát Ellához és megkérem, adja el hatszáz-ezerért. A pénzen szövetet veszek. Három méter kétszázezres csíkos. Nagyszerű! Hiába, én értek ám csak a pénzszerzéshez! Drága kis antik porcellánom, te!

Vigyázva sietett. Kincs volt a kezében. Otthon le sem vetkőzött. Bejelentette, hogy sürgős ügyben nagynénjéhez kell mennie. Oda mindig szívesen engedte el édesanyja.

Ella nagyon megörült neki. De aztán megtudta a kincsszerzés történetét. Megijedt; félt. Aztán meglátta az antik porcellánt . . .

— Márkás, — szólt Ilus, valami gyári jelzést mutatva kétségbeesett nagynénjének.

— Ilus, te szerencsétlen gyerek, mit adtál ezért a vacakért?

— Százhuszonötzetret, — szólt, ijedtében ötöt letagadva a műértő gyermek.

— Jaj, — szólt Ella és leült a díványra. — Testvérek között megér huszonötöt, balekok között harmincat.

— Jaj, — szólt Ilus. — Százharmincezer koronának vége! Drága, édes, szép százharmincezer koronának! Két finom cérnaharisnyának, forgalmi nélkül! Egyharmad pántos barna cipőnek! Virágos nyáriruhára valónak!

Mi egyebet tehetett volna: sírt. És Ella mi egyebet tehetett volna: megsajnálta. Valahogy ő is bűnösnek érezte magát ez ügyben, pedig nem tehetett róla . . .

Halványzöld, csaknem teljesen új selyemjumpert szedett elő szekrényéből.

— Kinőttem, Iluskám, igazán kinőttem. Neked adom. És van egy sötétkék szövetmaradék. Nekem semmire sem elég, de te kapsz egy szűk

szoknyát belőle. Majd megbeszélem édesanyáddal, szívem, de most vidd el...

— Jó, de a kannát itthagynom, — szólt Ilus.

— Jó, elfogadom; családi ereklyének, — nevetett Ella. — Büszke leszek erre a márkás porcelánra.

Ilus egyelőre föl hagyott az antik műtárgyak gyűjtésével.

* * *

Ilus, — hiszen ismerik, úgy-e, — igazán szerény kis leány volt, de véletlenül azt egész biztosan tudta, hogy ő művelt, nagyon művelt. Még csak el se tudott képzelni olyan hasonlókorú leányt, aki nála műveltebb lett volna. Igaz, hogy az ötödik után kimaradt a gimnáziumból és hogy azóta csak mulatságos, szórakoztató könyveket olvasott, — persze, a kereskedelmi szakmunkákon kívül. Igaz, hogy édesanyja hiába hívta: olvasson vele együtt német, francia munkákat, Molièret, Schillert, aztán Vörösmarty és Arany János fordította Shakespeare-drámákat, — Ilusnak mindig sürgős dolga volt olyankor, olvasnivalója, kölcsön, amelyet vissza kellett adnia másnap. Igaz, hogy ha választania kellett valami tudományos előadás és a mozi között, akkor a mozi mindig közelebb volt ízléséhez és lakásukhoz és ő „hamarább hazajöhet, anyuskának segíteni“. Igaz, hogy az a kis csibész Öcsi máris többet tudott fizikából, mint ő és ha vacsoránál valami új találmányról esett szó, az a gyerek sokkal hamarabb megértette apjuk magyarázatát, mint a ház művelt kisasszonya. Ilus azt szokta mondogatni, hogy az irodalom és a történelem százszorta jobban érdekli a természettudományoknál, — és azt remélte, hogy sohasem kell majd

bebizonyítania, hogy tud is valamit irodalomból, történelemből.

Ha születésnapjára valami szép, komoly könyvet kapott, — például egyszer a művészetek történetét, máskor híres asszonyok életét, — megköszönte, örült a szép kötésnek, jó helyet adott neki könyvespolcán és soha eszébe se jutott, hogy megnézze.

Ilus könyvespolca . . . Elöl díszelegtek a „szép-kötésű“ könyvek ; ezek között voltak azok is, amelyeket édesanyja a nagy szekrényből adott ki neki, hogy elolvasásukra bírja. Hátnál azonban, elbujtatva, de könnyen elérhetően ott voltak a rongyos kedvencek, az agyonolvasott kis piszkos füzetek. Amiket százszor is elolvasnak az Ilusok, különösen a történet vége felé kezdik újra, meg újra, — mert ott már egészen bizonyos, hála Istennek, hogy ah ! egymáséi lesznek a hősnő és az egyik fiatalember...

Allandóan haragudott Bodnár papa a gyerekeire, mert nem akartak se németül, se franciál beszélni vele és édesanyjkkal. Bodnárné nagyszerű intézeti nevelésben részesült, még most is gyönyörűen ejtette az idegen szavakat ; férje pedig sokat utazott fiatalember korában külföldön, két évet töltött egy nagy genfi vállalat irodájában. Mind a ketten boldogan, örömmel adták volna tovább gyermekeinek azt a tudást, melyet a háborúelőtti jobb világban szereztek meg maguknak. A megváltozott viszonyok nem engedték meg, hogy utazgassanak és hogy kitünő, jól megfizetett tanerőkkel taníttassák Ilust és Öcsit. Olyan szépen és olyan sokat vehettek volna át az ő tudásukból . . . Hiába ! Étkezések alkalmával, vacsora után, az ebédlőasztal körül ülve, erre nem tudták rábírní gyerekeiket. Ilusnak rengeteg mesélnivalója volt, egész napi tapasztalatait csak magyarul tudta el-

mondani. Öcsi az újság sportrovatát böngészte, aztán belebujt könyvtári könyveibe és azok hősét követte kalandos utazásain ; igazán nem hallotta meg, ha németül szóltak hozzá.

Sokat panaszkodott Bodnárné emiatt fiatal sógornéjának, Ellának. De ő vigasztalta : ne búsuljon, majd észbekap Ilus, hiszen még gyerek. Ha észreveszi egyszer, hogy a tudás éppúgy csinosítja az embert, mint a jó ruha, akkor elkezd majd tanulni . . .

Hogy segítségére legyen Bodnár mamának, meghívta Ilust egyik fogadónapjára, melyen régi leánykori barátnői és barátai gyültek össze nála. Nagyon örült Ilus ennek a megisztelő meghívásnak, tudta, hogy Ellánál és Károly bácsijánál csak jól mulathat ; ők olyan kedélyes, előkelő emberek, kitűnő muzsikusok mind a ketten és náluk mindig jól érzi magát az ember, ha hétköznap, váratlanul jön, akkor is. Hát még, ha meghívják az embert !

Nagyban készülődött Ilus e nevezetes szombat délutánra, haját mosott, harisnyát foltozott, keztyűt tisztított, — előkelően és egész nagylányosan akart megjelenni Ella felnőtt barátnői közt. Csakugyan felnőtt volt valamennyi, — okos, jókedvű társaság, mely azonban csöppet sem törődött azzal, hogy „előkelőnek“ lássék. Ilust nagyon kedvesen fogadták, s a leányok és fiatalasszonyok rögtön letegeztek, a fiatalemberek pedig „kezit csókolom“-mal üdvözölték. Többet igazán nem kívánhat az ember tisztenötesztendő korában.

Azonban, — azonban nagyon „művelt“ dolgokról beszélgettek. Zenéről, új könyvekről, — de micsoda könyvekről ! Régi híres írók munkáinak új kiadásáról, kritikai tanulmányokról, zenetörténetről, — Ilusnak borsódzott a háta. És közben mosolyogtak, vitatkoztak, élénkek és helyesek vol-

tak, — a leányok nem viselkedtek úgy, ahogy a „kékharisnyák“ és a fiatalemberek sem voltak „könyvmolyok“. Tudtak, sokat tudtak, rettenetesen sokat . . .

Az egyik fiatalember — csinos, magas, jól öltözött fiú, — ritka megértéssel nézte a magányos, csöndes Ilust, akit Ella szándékosan magára hagyott, hogy megfigyelje a „másfajta“ leányokat. A fiatalember odament Ilushoz, leült melléje és megszólította — németül. Kisült, hogy bécsi mérnök, Károly bácsi irodájában mutatta be valami új találmányát és Ella udvariasságból hívta meg ma délutánra. Ilusnak nagyon tetszett, szívesen beszélgetett volna vele, de az a német, az a német szó olyan keserves nehezen hagyta el bőbeszédű szájacskáját. Mégis beszélt, azért is, — a bécsi fiatalember nagyon jól mulatott „eredeti“ kifejezésein, néha hangosan nevetett, — a többiek is odahallgattak, ők is nevettek. Ilus azonban — titokban — röstelte egy kicsit ezt a sikerét. Inkább tudott volna németül . . .

Teázgatva aztán jobbkedvű, bátrabb lett ő is. Kis asztalokon hozták az ennivalókat és kedvesen kínálta bécsi szomszédját, aki viszont az ő tányérára rakta a legjobb szendvicseket. Közben figyelt most már Ilus a többiek beszédére is. Michelangelo? Arról ő is tud. Vasari — ki az, arról sohase hallott, nem lehet valami híres alak. Boticelli? Perugino? Igen, ezeket a neveket ismeri a művészilevelezőlapokról. No lám, nem olyan műveletlen ő sem . . .

Szomszédja cigarettára gyújtott, őt is megkínálta eggyel. Ilus könyörögve nézett Ellára. Anyus nincs itt, — engedje meg . . .

Ella odament hozzá.

— Nem leszel beteg tőle, kis pocok? — sügta a fülébe.

— Nem az első, — sugta vissza Ilus, mire engedékeny fiatal nagynénje beleegyezett a dologba. (Aztán már megbánta, — de ez más történet.)

Cigarettaáza, most már egészen felnőttnek érezte magát Ilus, megbarátkozott a többiekkel is, akik időközben megtudták Ellától, hogy mindössze tizenöt és fél éves és kitűnően mulattak „nagylányos“ viselkedésén. Mert Ilus most már hátradőlt a karosszékekben és pöfékelés és köhögés közben veszedelmes sokat beszélt. Németül is, magyarul is.

Valami szép Dante-kiadásról esett szó, mely Németországban jelent meg és amelyet Ella nagynénje, aki Drezdában élt, karácsonyra megküldött neki. Kivette a könyvet a nagy könyvszekrényből és valamennyien gyönyörködtek az „Isteni színjáték“ gyönyörű illusztrációiban, Beatrice finom, költői ábrázolásában; beszéltek a középkori Olaszországról...

— Milyen kár, hogy ennek a költőnek vérpadon kellett meghalnia! — szólalt meg egyszerre Ilus.

Csudálkozva néztek rá a többiek.

— Vérpadon? Számüzetésben: igen; de vérpadon, azt nem tudjuk...

— Dehogy nem! Biztosan tudom, — erősködött most már diadalmasan a legfiatalabb vendég és körülnézett, mint aki azt mondja: „no lám, azért vagyok olyan művelt, mint ti!“

— Biztosan tudom, — szólt önérzetesen, — hogy a guillotine alatt halt meg és azt mondta lefejeztetése előtt: „Robespierre követni fogsz!“ Aztán Robespierret is lefejezték...

A vendégek egymásra néztek és erősen bele-

haraptak ajkukba. De nagyon erősen. Az egyik fiatalember gyorsan valami viccet mondott, mire felszabadulva, valamennyien elkezdtek nevetni, nevetni...

Ilus változatlanul jól érezte magát, mindenki nagyon-nagyon kedves volt hozzá, — majdnem túlságosan kedves. A nagylányok és a fiatal asszonyok direkt versengtek a barátságáért, a fiatal emberek mind csak vele akartak beszélgetni — irodalomról...

Őcsi eljött érte. Ella az előszobában megölelte, megcsókolta és azt mondta neki:

— Kislányom, tudod, az „Isteni színjátékot“ Dante írta és akit a francia forradalomban lefejeztek: az Danton volt. Tévedtél, Ilikém...

— Jaa... A többiek nem vették észre, remélem? — kérdezte Ilus, kicsit leforrázva...

— Nem, azt hiszem, nem vették észre, — szólt a jólelkű Ella.

De azért Ilus elhatározta, hogy néha-néha mégis csak belenéz azokba a komoly születésnap-i könyvekbe, ott a könyvespolc első sorában.

* * *

Ilus idővel mégis csak megszokta a komoly munkát, a pontosságot és nagyon használható munkaerőt jelentett hivatalában. Igaz, hogy édesapja kérte meg kollégáit, akik vele együtt dolgoztak: legyenek szigorúak hozzá, szoktassák rendhez az ő kislányát. Ne udvariaskodjanak vele túlságosan... Természetesen azért senki sem élt vissza az apai engedelemmel és Ilus békés úton, jóindulatú szelid figyelmeztetések eredményeképp tanult meg dolgozni.

Amikor első ízben „emelték“ a fizetését, majd

megbolondult örömeiben. Büszkén mesélte otthon, hogy őt mennyire elismerik. Azt hitte, rövidesen utóléri édesapját és húszéves korára annyi fizetése lesz, mint a vezérigazgatónak. Elhatározta, hogy soká-soká nem megy férjhez, szüleinek bérel majd egy hatszobás lakást, abból két szobát saját izlése szerint rendez be, — „szédületes“ elegáns lesz és nyáron beutazza a világot. Télen estélyeket ad vagy színházba megy, páholyba, — reggel pedig pontosan ott lesz a hivatalában.

Szeretett oda járni. Örült a munkájának. Ha találkozott régi osztálytársnőivel, akik még most sem tudták, mihez kezdjenek, fölényes nyugalommal válaszolt kérdéseikre: „én már régen dolgozom, hivatalba járok“. Azok most, érettségi után törték az eszüket: kalapkészítést tanuljanak? Vagy orvosnők legyenek? A túlsúfolt iparművésznői pályát válasszák, ötvösséget, csipkevarrást vagy művészi bábuk készítését tanulják? Mindez luxus-munka. Arra jó, hogy születésnapj és nászajándékokat magunk fabrikálhassunk. De pénzt: nem sokat kereshetünk az ilyen munkával mai szomorú helyzetünkben.

Mindezt látta Ilus. És most, hogy megkomolyodva figyelte a maga s kortársai életét, arra gondolt, hogy túlságos kényelmes, könnyelműen multak el éveik tizennyolcesztendőskorukig. „Érettségizni akarok!“ — ez valamennyiök programja. Hogy aztán érettségi után miféle munkával legyen szülei segítségére, arra a legkevesebb mai kislány gondol. Pedig igazi hivatása, mely egyben *hivatottságot*, tehetséget jelent, alig öt százaléknak volt. A többiek pályaválasztásánál a divatnak, véletlennek, utánzásnak volt döntő szerepe. Volt, aki azt mondta: „kertész leszek! Imádom a virágokat!“ Mikor aztán megtudta, hogy a kertésznő nem féltheti

arcbőrét sem a nap hevétől, sem az erős levegőtől, nyáron öt órakor már fel kell kelnie, hat hónapon át a városi szórakozásokról le kell mondania, — kapálástól, gyomlálástól sohasem szabad visszahadnia, sőt még az ásót is bele kell ütnie néha a földbe, személyesen, —: akkor aztán elment a kedve ettől a foglalkozástól. És inkább a sarki kofánál vásárolt virágot.

Volt, aki az orvosi, tanári pályával kacérkodott, de hamarosan lemondott róla, amikor megértette, milyen szakadatlan munkát, örökös tanulást, örökös szolgálatkészséget kíván emberétől. Volt, aki előkelő állású „titkárnő“ akart lenni, de megtudta, hogy sohasem lesz szabad perce, idejét feljebbvalója osztja be önkénye szerint, meglepetés-szerűen. És akik ipari pályára mentek volna, megijedtek a tanulás hosszú idejétől.

Kitartás kitűzött céljuk mellett, a munka szeretete és tökéletesítésének vágya, megbízhatóság, alkotó kedv, nagy, kutató érdeklődés, új utak keresése: mindez hiányzott a legtöbb fiatal leányból. Most már látta, megértette mindezt Bodnár Ilus. Mert hozzámérte volt társai életét a maga életéhez.

Lopták a napot. „Gondolkoztak“, a Belvárosban sétálva azon, hogy mihez kezdjenek. Legalább a háztartási munkában segédkeztek volna úgy, hogy megtakarították volna szülőiknek a drága, nehezen fizetett munkaerőt. Dehát az ilyesmi eszükbe se jutott. Hogy is ne, majd egy érettségizett úrileány nekiáll padlót dörgölni, edényt sikálni! Mindegyik „magához méltó“ foglalkozást akart. Hogy édesanyjuk mindenféle munkát panaszkodás nélkül elvégzett, azt magától értetődőnek hitték. De ők? Ők már különbek voltak!

Azt kérdezitek: hogyan változott meg Ilus anynyira, hogy mindezt észrevette leánytársain?

Megmondom: először is, nem hiába „tapasztalt” olyan sokat, itt, a szemetek előtt. Azután meg sokat tanult hivatalában.

Most, hogy régebben volt ott, már nemcsak a selyembélést látta meg a kolleganői kabátjában és nemcsak az új pántos antilop-cipőt lábukon. Hanem belelátott az életükbe is. Sok-sok szomorúságot, nagy gondokat, erős küzdelmeket ismert meg, — és a maga életét most már igen-igen rózsásnak látta.

Társnői között Berg kisasszony imponált neki legjobban, aki az osztály levelezését végezte. Harmincöt évesnek látszó, de már öszülő, komoly nő volt, szürke kötött kabátjában, lehajtó galléros ingblúzban maga az egyszerűség és lemondás. Pedig szép lehetett fiatalabb korában; gyönyörű, szomorú szeme volt és végtelenül finom vonalú szája. Kedves és jó volt mindenkire. Tudták, hogy édesanyjával és anyjának él, őt félti, miatta örül a fizetés-emelésnek és hozzáíet a hivatalból. Tudták, hogy férjhez mehetett volna, nem is egyszer; a könyvelési osztály főnöke is megkérte, akinek ma szép kertés háza van Budán és két gyönyörű gyermeke. De Berg kisasszony nem mert „önző” lenni; félt, hogy anyjának akkor nem lenne olyan jó dolga...

— Olyan, mint valami régimódi novella hősnője, — mondták róla a jól öltözködő, ondulálthajú leányok, akik *tudtak* önzők lenni...

És amikor Berg kisasszony anyja megbetegedett, mindenki megértette és megbocsájtotta, hogy később jött és korábban ment haza a hivatalból. Olyan nyugtalan volt szegény. Ha megszólalt a telefonon, felijedt; azt hitte, őt keresi valami rossz hírrel rokona, akire távollétében rábízta drága betegét.

Anyja megbetegedése és tüdőgyulladásása kilencedik napján — a kritikus napon — nem tudott

félegyig dolgozni Berg kisasszony. Magához hívta Ilust:

— Kedvesem, hazamegyek. Olyan nyugtalan vagyok. Kérlek, gépeld le helyettem ezeket a külföldre küldendő árajánlatos leveleket. Úgy-e megteszed?

— Hogyne, örömmel. Tessék csak hazamenni, én majd tovább maradok itt...

És amikor a hálálkodó Berg kisasszony hazament, Ilus nekiült az ő munkájának.

Az első két levelet gyorsan és jól legépelte. A harmadiknál azonban megakadt. Szemmelláthatólag tévedett Berg kisasszony. Egymillióötszáz ezer korona helyett százötven milliót írt le számokkal.

Ilus számolt, számolt. Persze, hogy tévedett Berg kisasszony. Szóljon az aligazgatónak? De akkor esetleg kellemetlenséget okoz annak a kedves, szomorú leánynak...

Délután nem jött be Berg kisasszony. A levelet el kellett küldenie. Ilus tehát kijavította a számot saját belátása szerint, aláíratta a levelet az igazgatóval és elküldte.

Másnap örömtől sugárzó arccal jött be Berg kisasszony:

— Jobban van az édesanyám!

Ilus csak később mutatta meg neki saját kézírását, a téves számadást. Elpirult a kitünő hivatalnoknő. Könnyes lett a szeme.

— És te elküldted ezt a levelet? Én vagyok felelős érte! Vége az állásomnak!

Ilus megnyugtatta. Megmutatta neki az elküldött levél másolatát.

— És senkinek sem szóltál róla? Drága, jó kis leányom, hogy háláljam meg kollegialitásodat, jószágodat? Más, a te korodbeli, elkérkedett volna föl-

fedezésével, az én hibámmal. És te így intézted el csendesen, feltűnés nélkül! Köszönöm, Ilus!

Nagyon jól érezte magát a kis lány, igazán finoman érezte magát. Még otthon sem szólt a dolgról. De Berg kisasszony elmesélte az ügyet édesapjának, — Ilusnak pedig hozott egy szép antik elefántcsont-medallont. Azonkívül igazi jó barát-nője, támasza volt az irodában.

Ilus megtanulta, hogy saját lelki örömen kívül még üzletnek is jó üzlet a jóság és a kollegialitás.

* * *

Ilus úgy megkomolyodott, hogy szinte nem ismert sajátmagára. Néha a tükörben jól megnézte képmását és szemével azt kérdezte tőle: — te vagy az csakugyan a régi, szeles, önző, elégedetlen Bodnár Ilus? Hol maradt gögös fölényed, biztosságod az étellel szemben; nagyravágyásod hol maradt?

És kicsit szomorúan rázta meg fejét Ilus: — Megváltoztam. Az élet megtanított arra, hogy egyszerű, vagyontalan kislány vagyok, akinek dolgoznia muszáj. Megtanított arra, hogy nem vagyok a legszebb nő a világon és nem lehetek a legelegánsabb, sem a legkarcsúbb, — és hogy nem vagyok a legműveltebb, a legszellemesebb sem. És az élet megtanított arra is, hogy nem szabad panaszkodnom, mert aránylag nagyon is jó a dolgom...

Igy beszélgetett Ilus az álló tükörben lévő képmásával, akit kétesztendőskorában „tükörbabának“ nevezett, csókolt, simogatott és borzasztóan szeretett. Azóta sok idő mult el, háború is volt közben, az élet megváltozott egy kicsit még Ilus körül is és noha ő még mindig szerette a „tükörbabát“ és az mindenkinél jobban érdekelte az egész világon, azért mégis csak belátta, hogy nem ő a világ központja.

Szó sincs róla, fájt Ilusnak ez a megismerés; ő „nem tanult az ibolyától“, hiába adták neki ezt a jó tanácsot régi emlékkönyve minden második oldalán barátnői, akik maguk sem tanultak a kis „illatos virágtól“. Azután arra gondolt: hiába szerény, szorgalmas, kisigényű ő, ha azt nem veszi észre senki. Ki látja meg, hogy blúzáat harmadik éve viseli, hogy szoknyájában édesanyja már a csarnokba járt két évig, mielőtt szappangyökérben kimosva, átfordítva és átszabva ujjászületett? Ki dicséri meg lemondó, szerény, szorgalmas természetéért? Senki... Senki sem veszi észre, hogy ő mennyire megváltozott.

Fizetése most már hosszú idő óta nem „emelkedik“ és nem szabad egy szót sem szólania, örülnie kell, hogy nem mondanak fel neki. Szeretik a hivatalában, szeretik, — de a vezérigazgató fia még mindig nem kérte meg a kezét. Hivatalnoktársai között mindig van néhány vőlegény, de mennyasszonyuk nem jár oda hivatalba: bizonyára gazdag leány, akinek nem kell dolgoznia...

Ki kéri meg az ő kezét? Senki... Igaz, hogy még csak tizennyolc esztendő; de lesz majd több is és sohasem jön el érte vőlegény, soha.

Károly bácsi és Ella, a felesége megigérték Ilusnak, hogy ha huszonnégyéves koráig nem megy férjhez, majd ők keresnek neki vőlegényt. De az ő ígéretükben meg nem bízik Ilus, noha ezideig szavahihető jó barátainak bizonyultak. Van egy párhónapos kisfiúk, drága, aranyos kis fickó, csak azzal törődnek, vendégeket sem hívnak, maguk sem mennek sehová sem. Ki viszi őt bálba, ki törődik vele?

Igaz, hogy Tekla már második éve „mulat“, minden igazi nagy bálon „megjelenik“, ezüstös, aranyos cipőben, rózsaszínű, kék, zöld vagy sárga

selyemruhában. Nem sajnálják tőle sem a rojtot, sem a hattyúprémet, sem a strucctollat. És Tekla azt mondja, — ha négyszemközt, őszintén beszélgetnek, — hogy bizony nem nagy élvezet egy olyan bál és ha ő „nem vinne magával öt-hat fiút“, bizony ott ülhetne a mamák között, nem kérné fel senki. Hogy akkor miért megy el, miért költenek el annyi pénzt erre a kétes mulatságra? Mert *hátha mégis* megjelenik egyszer az a várva-várt lovag, aki pont az ő szőke szépségét imádja és gyönyörű táncáért jutalmul megkéri a kezét... Hátha mégis... Józan Ilus arra gondolt, hogy ez a „hátha mégis“ kedvéért való költekezés nagyon nagy luxus. Kis házi mulatságokon mennyivel jobban mulat az ember.

A regények hősnői is mind-mind férjhez mennek előbb-utóbb; némi csalódás, félreértés, elkeseredés után ismét egymásra találnak és az utolsó oldalon mint férj és feleség vonulnak őseik kastélyába a hős meg a hősnő. Sohasem kell évekig lakást keresniök, sohasem probléma számukra két szoba bútor és a konyhaedény beszerzése... Milyen jó volna regényhősnőnek lenni, — dolgozó, lemondó, de dühös mai kislány helyett: szépségnek, magasnak, karcsúnak, imádott, kegyetlen, majd kegyosztó, boldog és boldogító regényhősnőnek...

Semmi kilátás ilyesmire. A valóság regényes történetei olyan ritkák, hogy az összes ujságok írják róluk. És nem szépek az élet regényes történetei.

Mindezt sokszor elgondolta Ilus. Most is, hogy szép tavaszi napon kicsit unottan, fáradtan jött haza a hivatalból.

Édesanyja kipirult arccal fogadta.

— Ilus gyere csak, fiam, elmondom neked

mindjárt mai élményemet. Nagyon meglepő, különös dolog és te rád vonatkozik.

Ilus csodálkozva nézett édesanyjára. Régen nem látta ilyen izgatottnak. És meglátszott rajta: örül valaminek.

— Te, az imént ment el tőlem szomszédnénk, Doroginé. Mentegetődzött, hogy olyan ritkán jár be hozzánk, dehát ő is dolgozik folytonosan, úgy, mint én. Azt mondja, sokat néz át hozzánk, konyhája és udvari ebédlője ablakából jól látja, ismeri az életünket. Te nagyon tetszel neki. Azt mondja, egészen más vagy most, mint kislánykorodban. Látja, amint a kilincseket tisztogatod. Láttá, mennyit dolgoztál Kati távollétében. Tudja, hogy irodába jársz és meglepi, hogy mégis mennyit segítsz. Csodálkozik, milyen egyszerűen öltözködöl, amikor pedig magad is keressz. Mindent észrevett, mindent...

Ilus elpirult. Jól esett neki a dicséret. Még a szomszédasszonyé is.

— Várj csak, — folytatta édesanyja, — most jön a java. Vendégük van most, férje unokaöccse, jó módú, fiatal vidéki orvos. Nősülni akar, de abban a mezővárosban, ahol mint körorvos letelepedett, nem talál magához illő leányt. Rokonai egy gazdag fiatal leányt szántak neki, de azt nem akarja feleségül venni. Azt mondja, neki nem tetszik az olyan hangos, mulató fiatal leány, aki bolondja a táncnak, pubifrizurás, cigarettázik és felül az asztalra... Kijelentette, hogy nem tetszik neki az az ifjú hölgy, ellenben annál jobban tetszel neki — te. Látott, mikor jöttél-mentél délben a hivatalba. Állítólag erre azt felelte neki Doroginé, hogy azt elhiszi! Ritkán látni mostanában olyan kötelességtudó, szorgalmas leányt, amilyen te vagy. Elmondta neki, hogy mi nem vagyunk gazdagok, hogy nagyon takarékosan élünk, de mindez meg nem ijesz-

tette. Doroginé azért jött, hogy meghívjon hennünket ma estére teára.

— Engem is ? — kérdezte Ilus.

— Téged is. Nézd, kis leányom, eszembe sem jut, hogy férjhezadjalak. Nagyon fiatal vagy még, ráérsz. De azért mégis örülök ennek a dolognak. Látod, bálba sem kell menni, itthon is „hódíthat“ az ember . . . És látod, hogy megfigyelik életünket : a szomszédok !

Ilus nekifogott sötétkék ruhája fehér pubigal-lérjának kifejtéséhez. Kimossa, kivasalja estig. Arra gondolt, hogy mégsem olyan egészen szürke, egyhangú az élet, — van benne szerepe a véletlennek is, figyelő szomszédoknak is. Hiába, jól esik az ilyesmi az ember önérzetének. Akár lesz folytatása a dolognak, akár nem, regényes élmények hiányában ilyesminek is megörülnek az Ilusok.

* * *

Doroginé, Bodnárék szomszédnője, egész délután gyúrta, hajtogatta és mandulával szórta meg a mindenféle apró süteményt. Előszedte legjobb receptjeit, azokat, amelyeket öreg nagynéniktől örökölt, amelyek úgy szóltak: „fél font cukrot, öt lóth mandulát keverj össze öt tojás nehézségű vajjal . . .“ És rengeteg csokoládét, lekvárt, tejszínhabot áldozott fel azért, hogy Dorogi Károly doktor és Bodnár Ilus jól érezzék magukat az ő teaestélyén.

Pedig ehhez nem is lett volna olyan szükséges az a sok és pláne: sokféle teasütemény. Dorogi néni nyugodtan stoppolhatta volna fiai lyukas harisyaít, vagy valami szép könyvet olvashatott volna, vagy muskátli dugványokkal bíbelődhetett volna ablakaiban, — és a szóban forgó fiatalok tiz perc alatt

úgyis tudták volna, hogy sok mondanivalójuk van egymás számára.

Dorogi Károly nem volt regényhős. Moziszi-
nésznek sem alkalmazták volna. Zömök, inkább
alacsony, jóképű, harminckét éves fiatalember volt,
közvetlen modorú és kicsit szomorúan kedves mo-
solyú, mint mindazok, akik medikus korukban
futottak be a háboruba és élték át borzalmait. Azok-
ból az időkből hozták magukkal a békés, szerény,
csöndes családi élet mindennél erősebb vágját. Dol-
gozni és nagyon szeretni valakit, aki viszont csak
nekik él...

Szó sincs róla, sok fiatalember nagy, lármás
életet akart, táncot, szórakozást, máról-holnapra
való pazarló, tobzódó jómódot. Ezek aztán partne-
rül, élettársnak: vidám, ugribugri, feltűnő leányt
akartak. De Dorogi Károly mást akart és ezt a lel-
kes, melegszívű, okos másvalakit pont Ilusban vélte
feltalálni.

Ilus hamarosan észrevette, hogy a doktor túl-
ságosan jó véleménnyel van róla: ő ismerte saját
magát. De azért ez jól esett neki és mindjárt meg is
alkudott magával: „hiszen tudnék én olyan is lenni,
amilyennek ő hisz. Talán jó is volna, ha olyanná
válnék...” És mindjárt megpróbálta, alkalmazko-
dott, belemelegedett Dorogi gondolatmenetébe.

A fiatal orvos mentegetődzött: nincs szalon-
ruhában, mert nyolc óráig volt kint a gyerekkór-
házban, ahol régi egyetemi kollegái bemutatták
neki a legújabb kezeléseket. Ő gyakran jön fel
Pestre, mert szeret lépést tartani a tudomány hala-
dásával. Amit lehet, azt otthon, körorvosi praxisá-
ban is megvalósítja. Persze, anyagiak kellenének...

Ilust nagyon érdekelte a körorvosi praxis. Min-
den érdekelte, amit Dorogi Károly mondott. Ha
Ausztrália kulturájáról mesélt volna neki (és arról

Ilust nagyon érdekelte a kőorvosi praxis . . .

csakugyan sok érdekeset mesélhetett volna), akkor Ilus „régí vágya“ lett volna, hogy Ausztrália kultúrájával mielőbb megismerkedjék. Azt hiszitek, hazudott, hízelgett, mindenképpen férjhez akart menni? Dehogy! A fiatalember tetszett neki. Tudta, hogy ő is tetszik neki. És ez jobb volt, minden lovagi történetnél vagy divatos moziszerelemnél a tennispályán, — ez nagyon finom, jó érzés volt dolgozó pesti kislánynak, aki nagyon „elkeseredett“ . . .

Doroginé nagyban biztatta vendégeit: parancsoljanak ebből is, abból is, a linci tortából, a mandulás kifliből, de a csokoládés csókocskák különösen finomak. És Bodnárné evett és újra evett, mind-egyikből kétszer „szolgált ki magát“, hogy jóvá tegye a fiatalok közönyét . . . Azoknak annyi mondanivalójuk volt, hogy félóráig fogtak kezükben egyetlen manduláskiflit, amíg végre megették.

Amikor felálltak az asztal mellől, leültek a szalongarnitúrára és az eddig mindenki számára való beszélgetésük egyéni és titokzatos lett.

— Nézze, Ilus, én nagyon őszinte ember vagyok és útalom a frázisokat. Magához van bizalmam. Láttam a lépcsőházban, láttam az ablakból. Amikor először láttam magát: evett. Evett úgy, mint valami éhes kis iskolásgyerek.

— Olyan illetlen voltam? — kérdezte nevetve, elpirulva Ilus.

— Olyan illetlen volt. Jött haza negyedkettőkor a hivatalából és akkor, feljövet, a lépcsőn ette a vajaskenyerét. — Istenem, — gondoltam magamban, — ez a szegény kislány még csak most eszi a tízóraiját! Egész délelőtt nem volt erre való ideje! Szegényke! — És háromkor látom az ablakból, hogy megint szalad a hivatalába és hallom, amint édesanyja azt kiáltja utána: „Ilus, ne felejts el

zsemlét venni uzsonára!“ Ugy megsajnálтам magát akkor. Jól megnéztem... Elhatároztam, hogy veszek egy kis kertes házat és oda betelepítem magát, hogy mindig nyugodtan tízóraizhasson és hogy ne kelljen háromkor, nagy melegben hivatalba szaladnia...

Nagy csönd követte ezeket a szavakat. Ilus arca piros volt, szörnyen piros. Megkérték! Öt megkérték! Mert akárki mit mondjon, ha ez nem volt megkérés, akkor soha semmi! Ha nem is volt meg a rendes regénybeli formája és virágcsokor, szalonkabát, letérdelés és ábrándos tekintet, erkély, pacsirtaszó, vagy másegyéb romantikus kellék, — hanem szürke öltöny, pápaszem, félig elszívott cigaretta és a kedvenc tanár úr, vagy a legjobb nagybácsi fölénye...

— No és mit szól ehhez, Ilus? — kérdezte Dorogi. — Érdeklí az a kertes ház?

— Hát már megvan? — kérdezte kicsit elfogódva Ilus.

— Karácsonyra meglesz. Addig adok magának gondolkodási időt. Én sem akarom, hogy elhamarkodja a választ. Nem is illik, hogy két ember ilyen gyorsan egymásra találjon, mint mi ketten. Az ilyesmi legföljebb Amerikában szokás. De azért mi ketten titokban megegyezhetünk. Ha maga minden héten ír nekem levelet, akkor minden héten kap tőlem egy kiló csokoládét!

— Félkiló is elég, — szölt Ilus, de rögtön észbe kapott és még jobban elpirult, amikor Dorogi elnevette magát.

— Szóval maga pontosan beszámol gondolatiról, munkájáról, terveiről, én is beszámolok munkámról, a kapható házacról és vagyoni helyzetemről. Azonkívül küldetem a csokoládét. Így lesz! Kezet kérek!

Nem csókolta meg Ilus kezét. Jól megrázta, mint valami jóbarát. Mint a legjobb barátja.

— Nem a vezérigazgató fia, nem sportbajnok, nem moziszinész, még csak milliárdos gyáros sem, — gondolta Ilus. — De nagyon drága jó fiú és orvos és virágos kertem lesz és anyámék nálam nyaralhatnak. Jó lesz.

Hangosan pedig azt mondta:

— Tudja, úgy félttem, hogyha B-listára helyeznek — és ez könnyen megtörténhet, mert én vagyok a legfiatalabb a hivatalunkban — mit csinálok akkor? Törtem az eszem, micsoda új pályát választhatnék, amely mellett végleg kitarthatnék, ha jól viselem magam. És most jött maga...

— Jöttem én, hogy felajánljak új munkakört, az orvos feleségének hivatását, ami nem könnyű feladat. Jóság, okosság, lemondanitudas kell hozzá. Vállalja, — egy kiló csokoládéért, Ilus?

— Hiszen mondtam már: félkilóért is, szivesen...

És így megegyeztek.

DANTE KIADÁSBAN JELENTEK MEG

Farkas Katalin: CSIPETKE

Elbeszélés 6—10 éves gyermekek számára.

Csipetke kislány, a legkisebb az egész társaságban, amely együtt nyaral és gyerek-egyesületet alapít „jogai védelmére“. Csipetkét persze elnyomják, mindig őt szalajtatják, mindig neki, a picinek kell elvállalnia a legkellemetlenebb feladatokat, őt bántja, szítja minden gyerek. De Csipetke legény ám a talpán — megmutatja, hogy ő a legkülönb az egész társaságban s mindenkivel megszeretteti magát, a legjobban persze a kisiú- vagy kislány-olvasóval, aki ezt a kedves kis regényt sokszor-sokszor újra elolvassa és kedvenc könyvei közé teszi a polcra.

B. Radó Lili: SEGÍTEK ANYÁNAK!

9—14 éves lányok számára.

Melyik kislány ne szeretne segíteni anyukájának a háztartásban, nagytakarításnál, főzésnél, kistestvérei gondozásánál? S melyik anyuka ne szeretné azt, ha okos kislánya ott áll az oldalán és már korán megtanulja mindazt, amire az életben szüksége lesz? Nos, B. Radó Lili, akinél jobban senkisé ismeri a kislányok lelkivilágát, az ő hangjukon, számukra érthetően, mulatságos mesélő és párbeszédes formában megtanítja a kis háziasszonyokat a konyha, a kamra és a háztartás minden titkára, amit ismerniök kell.

M i n d e n ü t t k a p h a t ó k

A LEÁNYOLVASÓK KEDVENCEI

Kis és nagy leányok legmeghittebb ismerőseinek
írásaiból íme egy csokorra való:

ego: Sári bátor ifjúsága
— Pesti lányok

Z. Tábori Piroska: Zsuzsa Párisban

Dániel Anna: Erzsébet királyné

Tutsek Anna: Judith

— Ágnes története

— Régi emlékek

— Két leány élete

Gériolles: A rút Katalin

Halden: Éva megjavul

Vaizey: Diáklányok

— Féltucat leány

Webster: Gólyaláb apó

Minden kötet díszes kiállításban, képekkel

D A N T E K I A D Á S

